

Verslag Broedseizoen 2007

Werkgroep Nestkasten

Vogelwacht Uden e.o.

1 Samenvatting

In dit verslag wordt, aan de hand van nestkastencontroles, een indruk gegeven van het broedseizoen van het jaar 2007 in de bossen van de regio Uden.

Het totaal aantal gecontroleerde nest(kast)en steeg in 2007 met 41% naar 543. Dit kwam mede doordat er in drie nieuwe gebieden (Goorsche bossen, Achter de Berg en het Annabosje) nestkasten zijn opgehangen, ook is er een scholenproject opgestart bij een basisschool in Odiliapeel en één in Veghel en deden er twee nieuwe thuiswerkers mee met grote tuinen en veel nestkasten. Het voorjaar werd beheerst door extreem zacht, zeer zonnig weer met een normale hoeveelheid neerslag en daardoor was het de zachtste lente in tenminste 300 jaar.

Het totale bezettingspercentage van 88% is hoog te noemen. Het totaal aantal eieren dat werd genoteerd was 3557, daaruit kwamen 3110 jongen waarvan er uiteindelijk 2849 uitvlogen. Over alle soorten gezien was het percentage uitgekomen eieren even groot als vorig jaar maar was het percentage uitgevlogen jongen (en daarmee het percentage totale broedsucces (uitgevlogen jongen/gelegd ei) lager dan 2006. Met name voor de Bonte Vliegenvanger en de Gekraagde Roodstaart was het een relatief slecht jaar. De Boomklever, daarentegen, deed het wel goed.

De Koolmees (297 nesten) en Pimpelmees (88 nesten) deden het het best met voor de Koolmees een relatieve toename van 12% maar opvallend was weer de toename van de Boomklever: konden we in 2004 de eerste Boomklever in onze nestkasten begroeten, in 2005 waren het al vijf nesten in twee gebieden, in 2006 acht nesten in vijf gebieden, dit jaar vonden we 16 legsels in negen gebieden! De Bonte Vliegenvanger stabiliseerde zich na een fikse toename vorig jaar op 26 nesten. De Zwarte Mees broedde in zes kasten en de Gekraagde Roodstaart verdubbelde bijna van vier naar zeven nesten. Dit jaar bracht tevens de eerste twee nesten van de Grote Bonte Specht met twee en vijf uitgevlogen jongen in Odiliapeel oost en vlogen er bij het Slingerpad op de Maashorst zeven Kuifmezen uit.

Ten opzichte van vorig jaar werden er door alle soorten iets kleinere legsels geproduceerd: gemiddeld 8,2, 9,5 en 8,0 eieren per legsel, respectievelijk, voor de Kool-, Pimpel- en Zwarte Mees en gemiddeld 5,4, 4,3 en 7,3 respectievelijk voor de Bonte Vliegenvanger, Gekraagde Roodstaart en Boomklever.

Door het extreem zachte voorjaar was de dag waarop het eerste ei werd gelegd door de mezen gemiddeld bijna twee weken vroeger dan in 2006: 11 april, 10 april en 9 april respectievelijk voor Kool-, Pimpel- en Zwarte Mees. Voor de Koolmees was dit de allervroegste gemiddelde legdatum in de 31 jaar dat er gecontroleerd wordt, voor de Pimpelmees was het een evenaring van de vroegte records in 1990 en 1999. Al op 13 maart meldde Harry Claasen de eerste eileg van een pimpelmees bij hem in de kast in de tuin en dit was verreweg de vroegst bekende eerste eileg in het SOVON nestkaarten bestand (zo'n 15.000 nestkaarten van Pimpelmezen vanaf 1977)... de vroegste tot nu toe stond op 22 maart!!! De Boomklever was gemiddeld tien dagen vroeger (10 april). De Bonte Vliegenvanger en de Gekraagde Roodstaart hadden, daarentegen, een latere eerste eileg: gemiddeld respectievelijk twee en acht dagen later dan vorig jaar (op 5 en 13 mei).

Het percentage vervollegsels bleef laag (~ 3-6%) voor de Koolmees en de Pimpelmees. Er werden drie gemengde nesten met Kool- en Pimpelmezen (10+1, 2+1 en 9+1) aangetroffen!

2 Introductie

2007 is een heel goed jaar geworden voor de werkgroep nestkasten van de Vogelwacht Uden. In dit verslag staat weergegeven wat er zoal binnen de werkgroep en in het broedseizoen 2007 is gebeurd en hoe zich dat verhoudt tot voorgaande jaren.

Eind maart hebben we de aftrap van het seizoen gehad met een werkgroepavond in de Groenhoeve. Daarin werd onder andere aangekondigd dat er drie nieuwe gebieden geopend zouden worden door Theo, Mia, Henk en Jeanne (Goorsche Bossen en Achter de Berg met 23 en 29 kasten) en Arnold en Luud (Annabosje met 21 kasten); verder was het een leuke avond met levendige discussies en veel anekdotes. Tijdens die avond werd er ook een onderzoekje voorgesteld. In een artikeltje van een nestkastengroep van de Veluwe bleek dat het aandeel van Koolmezen dat aan een tweede legsel begint hoger is naarmate er meer naaldbomen in de omgeving zijn. Wij hebben gekeken of dit bij ons in de regio ook het geval was.

Op 10 juni is er tenslotte nog een excursie naar het Nederlands Instituut voor Oecologisch Onderzoek (NIOO) in Heteren, Gelderland geweest. Een verslag hiervan staat achterin dit verslag.

2.1 Gemeentelijke toestemming

Tijdens de nestkasten werkgroep avond van 22 maart is er ook een lijst rondgegaan waarop iedereen zijn handtekening heeft gezet. Deze lijst is later naar de Gemeente Uden gestuurd die heeft aangegeven dat mensen op deze lijst voor zes jaar toestemming krijgen in de bossen van de gemeente Uden activiteiten te verrichten die de vogelstand bevorderen en daarom

- zich buiten wegen en paden te bevinden;
- zich in het gebied te bevinden tussen zonsondergang en zonsopgang;
- nestkasten te plaatsen;
- nesten en nestkasten te controleren;
- vogels te ringen (maar hiervoor is ook een ringvergunning nodig) en
- bomen te beklimmen.

Het is de bedoeling dat een afschrift van deze brief wordt meegenomen tijdens de rondes en dat als er door een BOA (Bevoegd Opsporing Ambtenaar) gecontroleerd wordt deze brief getoond kan worden. De BOA kan deze brief bij de gemeente verifiëren. De gemeente gaat niet actief de namen verspreiden onder de BOAs of andere diensten.

3 De groepen en hun activiteiten

In de onderstaande gebieden zijn de nestkasten gecontroleerd en per gebied is een samenvatting gegeven van de activiteiten en wetenswaardigheden.

3.1 Odiliapeel Oost (OO)

Harrie Cornelissen en Lambert en Hermien Verkuijlen begonnen dit jaar met 47 kasten nadat er voor het seizoen drie waren bijgehangen. Daar kwamen tot 20 april nog acht kasten bij zodat er in totaal 55 kasten in de oostelijke bossen van Odiliapeel hangen. Deze kasten werden dit seizoen negen keer bezocht (26 maart, 12 april, 19 april, 24 april, 10 mei, 17 mei, 24 mei, 31 mei en 14 juni).

Lambert had de afgelopen winter zes nestkasten uit berkenblokken gemaakt voor Kuifmezen en/of Matkoppen, hiervoor werd het hout omgeven met gaas en een aluminiumplaatje om het invlieg gat. Ook zijn er nog twee spechtenkasten gemaakt: uitgeholde berkenblokken met een Trespa® deksel en waarvan de buitenkant bekleed is met geplastificeerd gaas van 1 cm bij 1 cm, deze bleken opmerkelijk succesvol! De laatste jaren hadden ze telkens al Grote Bonte Spechten die kasten leegroofden en daarin eieren legden. Twee jaar geleden kwam zowaar één van de drie eieren uit en dit jaar werden er in twee berkenblokken resp. Acht en zes roomwitte eieren gelegd.

Speciale spechtenkast

Op 24 mei waren er nog resp. twee en vijf grote, bijna vliegvlugge jongen met een zwart-wit verenpak en grappige rode petjes over. Prachtig om te zien! Deze jonge spechten zijn uiteindelijk uitgevlogen met achterlating van een stinkende, natte laag smurrie, waarschijnlijk

Jonge Grote Bonte Spechten

dunne ontlasting. Geen wonder, dat je ze altijd bovenaan bij het vlieggat zitten vlak voor het uitvliegen. Voor zover we weten zijn er nog nooit succesvolle broedgevallen in nestkasten gemeld van de Grote Bonte Specht. Ook de reacties op het Internet waren louter positief, blijkbaar is de GBS een soort die moeilijk zijn jongen groot brengt in een nestkast!

Lambert berichtte al vroeg dat hun eerste ei op 31 maart gelegd was maar helaas was dat niet vroeg genoeg voor de eeuwige roem van dit seizoen te pakken!

De bezetting was uitstekend hier: eind april zelfs 100%!! Maar er waren ook tegenslagen. In een kast lag een dode Boomklever met daaronder vijf eieren; de laatste drie dagen had ze niet meer gelegd. Verder was er nog een koolmeeskast met negen bebroede eieren erin door vandalen van de boom gehaald.

3.2 Odiliapeel West (OW)

Jan Nijhof en Johan van Roosmalen hebben dit jaar één kast erbij gehangen waardoor het totaal in de westelijke bossen van Odiliapeel nu op 43 komt. Deze kasten werden dit seizoen zeven keer bezocht (13 of 16 maart, 29 maart, 4 april, 17 april, 14 mei, 28 en 19 juni).

Nadat ze vorig jaar met hun Bonte Vliegenvanger in de vaart der volkeren zijn doorgestoten hebben ze dit jaar weer een primeur: een Boomklever op zes eieren! Toen deze ook nog eens zes puntgave jongen afleverden konden ze hun geluk niet op!! En ook hier een goede bezetting, halverwege april was er al 86% bezet met nog een aantal kasten tot 17 april afgeplakt voor de Afrika-gangers! Helaas bleven deze drie kasten leeg, misschien toch nog te laat geopend? De heren kijken niet alleen naar de nestkasten, maar ook naar de andere vogels. zo ontdekten ze nog een bezet Buizerdhorst en een bezette Havikshorst! De lokatie van deze horsten is doorgegeven aan de Stootvogelgroep.

Opvallend was het ongewoon hoge aantal van zeven "C5 nesten" (nest leeg / vernield / verdwenen); dit hadden ze nog nooit meegemaakt! Twee van die nesten werden bezet door wespen die zo'n mooi bolletje aan het deksel maken (dit is waarschijnlijk een koninginnenest van

de Saksische wesp of de Middelste wesp.. beide zijn niet agressief). Een ander opvallend ding was ook hier het overschot aan Koolmezen ten opzichte van de Pimpelmees (21:7) terwijl die vorig jaar (23:11) was en in 2005 (21:14); een relatieve achteruitgang van de Pimpelmees dus.

Dit seizoen hebben ze geen enkel tweede- of vervolglegsel gezien maar daar moet bij worden aangetekend dat het nestmateriaal redelijk snel verwijderd is. Aan de andere kant past dat in het patroon dat er in andere gebieden gezien wordt.

3.3 Maashorst Grensweg (GW)

Vorig jaar besloot Theo Thijssen te stoppen met het controleren van nestkasten die langs de Grensweg in de Maashorst hangen. Lieuwe Anema heeft dit gebied samen met Tiny en Riet van Boekel overgenomen. Theo is nog wel een paar keer mee geweest maar toen de bladeren aan de bomen zaten was het toch moeilijk oriënteren! Naar aanleiding van het berichtje dat er via het Internet de eileg van mezen in Engeland bijgehouden kan worden heeft Lieuwe de locaties van de nestkasten in zijn GPS opgeslagen, zodoende hoeven ze nooit meer te zoeken. Ten opzichte van vorig jaar zijn er een aantal nestkasten bijgehangen waardoor het totaal nu op 64 komt! In het totaal werd het gebied elf keer bezocht (22 maart, 2 april, 20 april, 3 mei, 15 mei, 23 mei, 29 mei, 07 juni, 15 juni, 25 juni en 6 juli).

Opvallend was dat er vroeg in het seizoen maar liefst vijf Boomklevernesten (waarvan twee met acht eieren) gevonden werden en drie van de Zwarte Mees! Daarna liep het gebied alsnog vol met vijftien (!) Bonte Vliegenvangers die in een aantal gevallen broedende (Kool)mezen verstoorden. Van de vijftien produceerden er twee geen eieren en twee anderen werden verstoord, desondanks werden er nog nooit zoveel Vliegenvangers broedend gezien in dit gebied!

De eerste keer dat ze gingen controleren kwamen ze al vier wespennesten tegen. Ondanks dat Theo dat gezegd had, verwachtten ze zoiets niet. De dag erop zijn ze meteen nieuwe kasten gaan hangen maar toch kwamen er in drie kasten weer wespen. Toen hebben ze twee dagen de kasten dichtgemaakt en hebben ze de wespen toch kunnen verjagen zodat er uiteindelijk toch in gebroed werd. Op 23 mei zijn ze tijdens het controleren erg geschrokken van het feit dat er ook doden vogeltjes in de kasten lagen (respectievelijk: één dode Vliegenvanger, zes Pimpels in één nest en vier Koolmezen). Omdat ze daar geen rekening mee hadden gehouden deed dat ze wel wat! Aan de andere kant was het wel leuk dat ze in een dode boomstam jonge bonte spechten hoorde en die hun mooie kopje naar buiten staken. Alles bij elkaar vonden ze het heel leuk om te doen en waren ze iedere keer weer heel verrast wat ze allemaal zagen.

3.4 Maashorst Slingerpad (MS)

Nadat er vorig seizoen behoorlijk gekapt en gesnoeid is in het gebied van Harry en Irene Claasen was het de vraag wat voor uitwerking dat had op de aantallen en diversiteit van de broedvogels in het Zuidwestelijke gebied van het Slingerpad. In het totaal hebben ze er nu 64 kasten hangen met verschillende maten en openingen. In het totaal werd het gebied elf keer bezocht (23 maart, 11 april, 20 april, 30 april, 10 mei, 20 mei, 30 mei, 12 juni, 15 juni, 24 juni en 4 juli).

In tegenstelling tot andere gebieden, was er eind april nog wel veel leegstand (~36%), maar de uiteindelijke samenstelling was zeer divers. In eerste instantie leek het alsof er drie nesten met Gekraagde Roodstaarten waren maar bij de laatste ronde kwamen ze nog een verassing tegen. Een Gekraagde Roodstaart zat al met jongen in het N7 stadium terwijl er in een andere kast, die ongeveer uit elkaar viel en nooit iets ingezeten had, een Gekraagde Roodstaart net begonnen was met broeden!! Het was een oude betonplex kast die er al langer dan tien jaar hangt met een gat in het dak ter grootte van een tennisbal. Hier was een stuk schors ingestopt en de voorzijde ook omdat het een half open kast was. Harry was van plan die kast er af te halen omdat de voorkant er zowat af viel.

Jonge Kuifmezen

Een nest van de Kuifmees is succesvol uitgevlogen maar het tweede legsel werd helaas verlaten.

Eekhoorn uit Gekr Roodstaart kast

Verder hebben ze erg veel concurrentie van Eekhoorns. De kasten waar de Roodstaarten in broeden hebben n.l. een grotere opening met als gevolg dat er ook Eekhoorns in gaan wonen!! In twee kasten kwam er tijdens controle een Eekhoorn uit. Het was wel toevallig dat ze alleen bij de Gekraagde Roodstaarten zaten terwijl we toch meer kasten hebben met een grote opening. Gelukkig waren de Gekraagde Roodstaarten al uitgevlogen maar dit betekent dat ze de openingen weer gaan verkleinen. Bij de laatste controle ronde kwamen ze weer een kast tegen met een Eekhoorn erin die Harry heeft kunnen fotograferen. Ook is er een Zwarte Mees tot broeden gekomen.

3.5 Maashorst Hengstheuveld (HH)

Sjaak Celen, Willie Bergmans en Leo Ballering wilden dit jaar rustig beginnen, Sjaak had nog wel getraind om de jonge(re) generatie bij te houden en maar niets duidde op veel werk... De rotste kasten, waar je bijna dwars doorheen kunt kijken, hebben we toch maar weer een beetje opgekalefaterd en laten hangen omdat vorig jaar in één zo'n kast een Gekraagde Roodstaart gebroed heeft! Tijdens het reparatie rondje moest nog wel een kast worden uitgegraven die onder een omgevallen boom terecht gekomen was maar die verder nog helemaal gaaf was. In het totaal hingen er dit jaar 74 kasten en werd het gebied negen keer bezocht (27 maart, 08 april, 22 april, 06 mei, 20 mei, 03 juni, 10 juni, 24 juni en 31 juni; de laatste twee keer alleen voor de late vervollegsels).

Het lopen in het bos ging alleen niet zo lekker meer; door de januaristorm waren er grote stukken bos waar veel bomen omgewaaid waren! De kast waarin we vorig jaar een geringde Koolmees controleerden was van de boom afgeslagen, kapotgemaakt en over het terrein verspreid. Helaas voor Willie is Leo héééél zúnig, die heeft alles weer bij elkaar gezocht en Willie aan het timmerwerk gezet. Ter plekke is toch weer een acceptabele kast in elkaar gezet, nu met iets meer ontluuchttingsgaten! Dit jaar zagen we een geringde Pimpel op het nest zitten

tijdens een avondcontrole. Willie heeft de vogel vakkundig gepakt maar kon de ring niet aflezen, ook Sjaak lukte het niet en Leo die blijkbaar nog de beste ogen had lukte het met moeite..Vogelringstation Arnhem Holland A052XX (de laatste twee cijfers zijn bij ons bekend maar worden nooit openbaar gemaakt om valse meldingen te voorkomen..) en dat op een prutsringetje van 4 mm hoog om een ielig dun pootje in de schemer! 's Avonds zijn de gegevens meteen ingestuurd en ook deze mees bleek, net als de

Willie graaft kast uit

Koolmees van vorig jaar, in de winter hiervoor in een tuin tegenover de Groenhoeve geringd te zijn. Tijdens de tweede ronde vonden we een Koolmees in leghouding in de kast. Willie vond hem wel verdacht stil zitten en dat klopte ook tijdens de eerste eileg is de vogel in legnood doodgegaan; de cloaca was helemaal uitgestulpt maar: geen ei. Nadat de vogel eruit gehaald was en gefotografeerd hebben we haar op de grond gelegd en twee weken later was ze verdwenen. Afgeknaagde veertjes markeerden de plek waar de natuur zijn gang is gegaan. Ook werden tijdens deze ronde in vijf kasten achter elkaar een Koolmees in slaaphouding aangetroffen (geen nestmateriaal, plat op de bodem, snavel naar een hoek wijzend) terwijl het midden op de dag was! dat is wel heel vreemd want dat had geen van ons allen ooit gezien!

Ook dit jaar troffen we weer bruine bosmuizen in een nestkast aan, en nog wel twee tegelijk, we hebben ze lekker laten zitten, na ze eerst gefotografeerd te hebben, twee weken later zat er een Pimpelmees op drie eieren! Er was nog een Boomklevernest maar dat is later ingepikt door een Pimpelmees, onder het mezenmos lag gewoon nog de Boomkleverbast! Leuk was ook een nest waar vijf Koolmees eieren en één Pimpelmeesei in lag, toen de jongen net uit waren was het verschil in grootte goed te zien!

Ongemerkt had het tussen de controles van 6 mei en 20 mei nog gestormd want er lagen weer veel nieuwe bomen plat in het gebied, het was zelfs zo erg dat we voor het eerst in vier jaar zo verwaald waren dat we twee nestkasten niet terug gevonden hebben! De bladeren die aan de bomen zaten droegen ook niet bij aan het makkelijk vinden. Het loont dus echt wel de moeite om locaties van de nestkasten op GPS vast te leggen zoals ze aan de Grensweg doen.

In dit gebied was trouwens iets heel raars aan de hand: waren de vorige drie jaren alle kasten bezet, dit jaar zijn er maar liefst acht kasten achter elkaar waar geen enkele activiteit is waargenomen, niet eens een begin tot nestbouw! Begin april hebben we daar wel een mannetje Sperwer zien jagen en eind mei een Sperwerweer gevonden maar die heeft dan wel erg effectief alles weggevangen! Het vreemde is dat in een deel van het bos een stuk verder er ook zo'n acht nestkasten achter elkaar zijn waar wel nestbouw heeft plaatsgevonden en eieren zijn gelegd maar waar geen enkel ei uitkomt! Een stukje verder is alles normaal en puilen de kasten uit! We hebben geen idee wat hier aan de hand is!

Qua soorten is het dit jaar een beetje saai geweest: naast de vele Kool- en Pimpelmezen, vier Boomklevers en slechts één Gekraagde Roodstaart met vier jongen! Deze had eind juni zes halfwassen jongen (N4 stadium) die naar verwachting begin juli uit zullen vliegen. Mooi was dat Pa Gekraagde

Dode Pimpelmezen (N7)

2007/05/20

Roodstaart zich ook nog even liet zien met veel voer in zijn bek, wat zijn ze toch mooi! Werden er in vroeger tij uit dit gebied nogal eens nestkasten ontvreemd dit jaar kregen we toch een blij gevoel toen we merkten dat er een nestkast opgehangen was! Twee weken daarvoor hadden we de kast op de grond aangetroffen maar wel met een nestje met kleine jongen erin. Omdat we geen gereedschap bij ons hadden hebben we het stabiel op de grond gezet en met takken van het wandelpad afgeschermd. Deze was dus door een onbekende weer opgehangen en de jongen waren zo te zien gewoon uitgevlogen! We hebben gelijk met potlood een boodschap op de kast gezet en een briefje uit de invliegopening laten steken met een bedankje en de mededeling dat als deze persoon interesse had in nestkasten dat hij zo met de werkgroep mee kon doen! Tot op heden heb ik daar nog niks op gehoord!

Tijdens de laatste ronde is gelijk het nestmateriaal uit de nestkasten verwijderd en de verlaten eieren en/of dode jongen geteld. In één nest zat een muizennest en toen Willie met blote handen even later een andere kast wilde ruimen voelde hij ook een muis. Dat was even schikken! In ons deel van het bos waren verschillende eikenbomen waarop eikenprocessierupsen zaten ook vlak boven en in drie nestkasten liepen er rupsen! Hoewel we zo onverstandig waren deze toch te ruimen en daarbij gelukkig niet met de rups of zijn haartjes in contact kwamen moet je daarna toch onbewust overal krabben.

3.6 Annabosje

Nóg een nieuw gebied erbij! en wel een heel erg interessant gebied: het Annabos / Wijstgronden! Luud

Joosten en Arnold van Lieshout waren na een kort oriënterend bezoek helemaal weg van het natte gebied. Je moet wel laarzen aantrekken of anders van droog stuk naar droog stuk proberen te springen maar het lijkt op geen ander gebied dat we al hebben.

Betonplexkasten voor het Annabosje

Het is dan ook heel interessant om te zien of er hier andere resultaten worden gehaald (andere soorten / andere legbegin?). Luud en Arnold hadden zich aangemeld en waren zo enthousiast dat ze besloten niet eerst een jaar af te kijken maar gelijk de handen uit de mouwen te steken. Via Willie de Vries in Oss kon er betonplex hout geregeld worden en toen is Luud, met enige hulp, flink aan de slag gegaan. In april had hij een vakantie geboekt en dus moest er geproduceerd worden en dat lukte (zie foto)

Op 23 maart waren er 21 kasten af en zijn ze nog snel opgehangen. Jammer genoeg kon Arnold eind april nog niet hele spectaculaire resultaten melden: er waren nog maar een paar nestkasten bezet.

Onze junior onderzoekers bleef niets bespaard: Net terug van een controle ronde antwoorden ze: *"Jij wilde dood en verderf? Zoals je weet zijn er maar enkele kasten bezet. Tot onze teleurstelling zijn er van de zes bezette kasten maar drie uitgevlogen. Bij een kast troffen we een ouder dood op het nest terwijl de jongen verdwenen zijn. Bij een twee andere kasten lagen alle jongen, met veertjes, dood in het nest!"*

Daarnaast hebben ze echt moeten ploeteren om door de nattigheid een veilige weg te zoeken. Ook moesten ze zich na afloop elke keer helemaal omkleden zo verschrikkelijk zagen ze eruit. Om verder geploeter en ruzie met hun echtgenoten vanwege de bedorven kleren te voorkomen willen zij volgend jaar naar een andere plek voor de kastjes. Ook willen ze weten of het slechte resultaat misschien aan de betonplexen kasten ligt (tijdens de openingsvergadering liet Harry Claasen al weten dat hij er goede ervaringen mee had..).

3.7 Goorsche bossen (GB) en Achter de Berg (AdB)

Afgelopen najaar hebben Theo en Mia van der Cruijssen en Henk en Jeanne Heesakkers besloten ook een gebiedje te gaan "volhangen" met nestkasten. In eerste instantie was dat de Goorsche

bossen tussen Mariaheide en Erp maar bij de eerste ophangafspraak is er naar het noorden afgebogen en zijn er kasten opgehangen aan de noordkant van Bedaf: "Achter de Berg". Toch was het daar drukker dan verwacht en nadat er al snel wat kasten verdwenen, is toch besloten ook in de Goorsche bossen nestkasten te hangen. Theo is ongeveer de hele winter bezig geweest met timmeren en heeft de meest mooie kasten gemaakt. Op een gegeven moment was al zijn hout op maar kon ook hij hout halen bij Willie de Vries in Oss (Willie bedankt!). Achter de Berg hangen nu 29 kasten

en in de Goorsche bossen 23 kasten. Tijdens het ophangen in de Goorsche bossen werd Theo door een BOA nog voor een stroper aangezien, die dacht dat hij met een frettenkooi in de weer was. Toen het echter een nestkastje bleek te zijn, was het ijs gebroken. De vraag van gemeentelijke toestemming (Gemeente Veghelli) kon echter niet goed beantwoord worden! Ook kwam Theo erachter dat de buitenste ring van de Goorsche bossen particulier bezit is, maar die eigenaren die hij gesproken heeft vonden het geen probleem! De eerste resultaten in april waren bemoedigend voor de nieuwe gebieden. Van de 29 kasten Achter de Berg hangt er één onder een Haviksnest. De stootvogelgroep heeft daarin met een spiegelstok vier jongen waargenomen. Ook zijn er, vooral door Jeanne met haar arendsogen, onder die horst postduifringen gevonden die een aardig licht werpen op de leeftijd en herkomst van de prooiduiven er was één Belgische ring bij uit 2007, en verder Nederlandse ringen uit 2004, 2005 en drie uit 2007! Via Internet is uitgezocht waar de duiven precies vandaan kwamen; de verste duiventil stond in Lille, België, hemelsbreed zo'n 70 km weg!

Naast "boordevolle" nesten Kool- en Pimpelmezen hadden ze twee Boomklevernesten, een Bonte Vliegenvanger en een Zwarte Mees in de kastjes. Een Grote Bonte Specht had twee keer eieren gelegd maar beide keren haar eieren er weer uit gekieperd. Ook hebben ze een geval dat na de eileg bij volgende controle het nestmateriaal met kapotte eieren op de grond lag. Daarnaast werd onder een Ransuilennest in Goorsche bos een dood, bijna volwassen tweede jong gevonden. De ouders werden niet meer aangetroffen. Ook in dat gebied werd nog een bewoond haviksnest gevonden.

Uiteindelijk was het een prima eerste jaar! Achter de berg was maar één van de 24 kasten zonder activiteit en verder nog drie zonder eieren maar voor de rest zat het barstensvol en zelfs twee gemengde nesten met Kool- en Pimpelmezen (2+1 en 9+1)! Voor de rest ook nog een

Bonte Vliegenvanger en een Boomklever! Theo mag trots zijn op het timmerwerk waar hij vele uren in heeft gestoken! Dit gebied is in totaal dertien keer bezocht (23 maart, 2 april, 8 april, 15 april, 22 april, 29 april, 6 mei, 13 mei, 19 mei, 28 mei, 3 juni, 9 juni en 24 juni).

Ook in de Goorsche bossen een prima bezetting: ook slechts één kastje zonder eileg maar de rest van de 23 kasten zat vol met vooral Koolmezen (net als in andere gebieden). Maar ook hier een Boomklever en een Zwarte Mees en die laatste zelfs met een tweede legsel! Dit gebied is in totaal elf keer bezocht (5 april, 21 april, 28 april, 5 mei, 12 mei, 19 mei, 26 mei, 2 juni, 9 juni, 23 juni en 30 juni).

3.8 Maashorst Schaijk (Sch)

Conny Koenen en Leo Ballering hebben in Schaijk in november 2006 nog ongeveer 30 kasten bij gehangen in een mooi open naaldbosgebied. Deze nestkasten waren een mengeling van nestkasten gemaakt op de school van John Opdam (erg fraaie kasten dat mag nog wel eens benadrukt worden!) en Vivara kasten. Dit brengt het totaal op 59 kasten. Daarnaast heeft Leo in diezelfde bossen op zijn werk nog negen kasten hangen en werd er een zelfgebouwd nest van een Witte Kwikstaart gecontroleerd waarmee het totaal in dit gebied op 68 nesten komt. Dit jaar werd het gebied acht keer bezocht (18 maart, 1 april, 15 april, 25/26 april, 13 mei, 26 mei, 09 juni en 19 juni).

Al tijdens het reparatie rondje eind maart waren er al wat nestkasten bezet en eind april zat bijna alles voll! De eerste ronde was uitzonderlijk nat maar de drie rondes daarna was het prachtig weer. Annie Vervest, die dit jaar meeliep met Conny en Leo, was zeer enthousiast maar heeft nog wat moeite goed haar weg te vinden.. zelfs als ze op het goede kaartje kijkt! Els Loeffen en Ronald Spits uit Nistelrode, die vorig jaar al belangstelling toonden, hebben ook een keer meegelopen.

Net als andere eerstejaars controleurs heeft ook Annie ontdekt hoe leuk en anders elke controle ronde weer is! Vooral de jonge Boomklevers deden het goed! Ook is zij met Conny al een keer alleen op ronde geweest, waarbij ze het hele bos gezien hebben, ondanks het feit dat ze bij elke bocht toch de kaart meedraaiden! Maar zelfs onder de bezielende (...) leiding van Leo is er veel gedwaald, zeker in het nieuwe gebied dat dit jaar in gebruik is genomen! In dat deel van

het bos staan veel naaldbomen en dus zijn daar kleine kastjes met kleine openingen gehangen, speciaal voor de Zwarte Mees. Helaas heeft deze soort de kasten niet ontdekt en hebben Kool- en Pimpelmezen er hun intrek genomen. De kastjes zijn zo klein dat een broedende Pimpelmees met de staart omhoog tegen de achterwand zit (foto) en met 12 jongen wordt het dan stapelen (foto).

In de roodborstkommen van Vivara, die met een houten puntdakje, is eenmaal een wespennestje aangetroffen en twee maal heeft een Gekraagde Roodstaart er een nest ingemaakt! Helaas zijn de eieren in beide gevallen gepredeerd. Ook in één van de drie nestkasten met Bonte Vliegenvangers zijn de eieren gepredeerd. In een andere werden de jongen gevoerd door twee

vrouwtjes! Vorig jaar had Odiliapeel Oost al twee nesten Bonte Vliegenvanger van één mannetje, nu hebben wij in Schaijk dus twee vrouwtjes zien samenwerken.

Het Spreeuwenlegsel op het werk van Leo in Schaijk is uiteindelijk mislukt, tijdens de korte (maar welverdiende..) vakantie van Leo naar Extremadura hadden de eieren moeten uitkomen maar bij terugkomst werd een verlaten nest

aangetroffen zonder indicatie dat de jongen groot gegroeid zouden zijn (platgetrapt nestbodem o.i.d.). Ook werd er een vreemd nest aangetroffen in een kabelgoot van een gebouwtje waar gasflessen worden opgeslagen. Een Witte Kwikstaart heeft daar zijn nest gemaakt en is, eind mei, nog volop aan het leggen! Er lagen vijf witte eieren met scherp afgetekende grijsbruine tekening, die allen waren uitgebroed en deze waren snel uitgevlogen of beter gezegd uit het nest gevallen. Drie van de vijf jongen vonden we, toen ze zeven dagen oud waren, onder het nest. Ze zaten lekker opeen gepakt tegen een muurtje aan te wachten totdat de ouders kwamen voeren. Daar hebben ze nog drie dagen gezeten en toen was alles uitgevlogen!

De laatste ronde langs de nestkasten was weer net zo nat als de eerste. Gelukkig hadden Conny en Annie hun regenpakken aan en met de huishoudhandschoenen aan om de kasten te ruimen was het een koddig gezicht (zie foto). We vermoeden dat het dit jaar zo nat is geweest door de aanwezigheid van Annie want de voorgaande jaren hebben we nooit zoveel regen gehad. We kunnen dit helaas volgen jaar verifiëren omdat Annie te kennen heeft gegeven het bij één jaar te willen laten. Jammer, want het was erg leuk en gezellig!

3.9 Doelenweg - Golfbaan (DoGo; voorheen Maashorst Hondensport)

John, Dorien en Theo, hebben er dit jaar geen nestkasten bijgehangen en dus blijft het aantal daar op 42 staan! In het totaal is het gebied elf keer bezocht (25 maart, 1 april, 8 april, 14 april, 20 april, 28 april, 6 mei, 12 mei, 23 mei, 3 juni en 10 juni).

Na een schuchter begin vorig jaar was er nu een redelijke bezetting in het gebied; vooral veel mezen met grote legfels en maar liefst drie Boomklevers. Verder hebben ze niet echt spannende dingen meemaken, al schrikken ze soms wel als er Reeën opspringen! Vorig jaar bleven er veertien nestkasten leeg, toen werd er gedacht dat de kasten te laat opgehangen waren maar misschien is dit wel het maximum. Ten opzichte van vorig jaar is het aantal Koolmezen wel spectaculair toegenomen: van negen naar twintig! Waar zou dat nu aan liggen? Van de 41 kasten zijn er in totaal twintig bezet met Koolmezen en dat is hoger dan het werkgroepgemiddelde van

vorig jaar (~43%) maar een reuze stijging ten opzichte van de negen van vorig jaar. Ook andere gebieden laten dit beeld zien (o.a. Schaijk en de Goorsche bossen). Dit jaar broeden ze bijna twee en halve week eerder, vergeleken met vorig jaar. En ook hier weer een aantal dode jongen: twee nestkasten waarin alle elf jongen dood waren, en twee nestkasten waarin respectievelijk twee en vier jongen dood waren. In alle gevallen waren het bijna vliegvlugge jongen!

3.10 ThuisWerkers (TW)

Harry Claasen meldde tijdens de werkgroepavond al een verreweg allereerste eileg op 13 maart. Zoals zoveel van dit soort vroege nesten is het niks geworden. Het ligt inmiddels onder een afgemaakte nest van een Koolmezen paar. Ze hebben er elf eieren overheen gelegd en dat allereerste ei is dus niet meer uitgekomen

Willem Dijsselbloem heeft in zijn tuin in Handel een groot aantal kasten hangen en, heel herkenbaar..., te weinig tijd om er nog meer bij te hangen! Wel liet hij al vroeg weten dat er een Holenduif op vier eieren zit en verder Koolmezen op vier, negen en elf eieren. Willem heeft de Gekraagde Roodstaart alweer in zijn tuin gezien (parend!) en hoopt dat deze dit jaar, na een jaar afwezigheid, weer komt broeden.

Mignon van den Wittenboer heeft ook contact gehad met Vivara, en nu hangen er, rond de Fanzanterie waar ze woont, 34 kasten, wel zeer divers, naast zangvogelkasten ook Torenavalk, Kerkuil, Steenuil en zelfs 3 Huiswaluwkommen. Daarnaast controleerde ze ook vier natuurlijke nesten in klimop. Hierbij zat een Staartmees legsel in een mooi bolvormig nestje dat moeilijk te controleren was. Bovendien heeft zij twee berkenstammetjes gevuld met een mengsel van zaagsel en behangselplak voor de Matkop omdat die zelf graag zijn nest uithakt in vermolmd hout. Later bleek in één berkenstam een compleet nest uitgehakt te zijn en dus is Mignon nog wel gaan staan posten om te achterhalen wie dat heeft gedaan en ze heeft geprobeerd met een tandartsspiegel het nest te controleren want het nest is aan de bovenkant nog dicht. Uiteindelijk is ze er niet achter gekomen welke vogel dit gedaan heeft, wel riep er een Matkop in die hoek!

Els Loeffen, die in Velp 22 kastjes heeft hangen, meldde vroeg in het seizoen een beetje ongerust dat ze alleen maar één Pimpelmees- en twee Koolmeesnesten eitjes gezien had. Verder was er wel wat nestbouw gezien en een Bonte Vliegenvanger maar "haar" Lijster, Roodborst, Heggenmus, Merel, specht, enz, waren er nog niet. Uiteindelijk werd het geen druk seizoen: wat uitgevlogen Vinken, twee kasten met jonge Koolmezen en een met jonge Pimpelmezen en een Bonte Vliegenvanger op drie eitjes. Deze laatste is uitgevlogen op 31 mei en op 1 juni, nog geen dag daarna is het Winterkoninkje verder gegaan met zijn nestje dat in de buurt was, uiteindelijk bleek dit een speelnest te zijn en zijn er geen eieren gelegd. Conclusie: de Bonte Vliegenvanger wil geen andere vogels in de buurt (en andere vogels wachten hun beurt af). Hij verjoeg zelfs een Eekhoorn en vorig jaar pikte hij de nestkast van een mees in die al eieren had. Ook de Grauwe Vliegenvanger heeft een nestkast gevonden en heeft vier eieren gelegd. Verder zat een Roodborst op zes eieren in een nestkast te broeden (15 mei eerste ei) maar later was de kast leeg: .geen eieren meer!!! Het nestje was aanwezig en zag er ongestoord uit maar ja... wat wil je met een invliegopening van vijf cm?

Jorik Smits, die vorig jaar de Boomkruiper had, heeft dit jaar geen tijd gehad de kasten te controleren.

Marion Krol, lerares op OBS de Uilenbrink, meldde bij haar thuis een nest met Huismussen en een merelnest in de conifeer. Verder was er een Tuinfluiter een nest nogal hoog aan het bouwen. Ze zagen hem met takjes de boom in vliegen. Verder had Marion een ringmussenkast van de vogelbescherming die aan de voorkant te openen is. Na openen kijk je dus tegen de voorkant van het nest aan en omdat de meeste ringmusnesten heel hoog worden gebouwd is het controleren erg lastig. De jongen kunnen later als ze uitvliegen gemakkelijk in het vooruitstekende deel zitten. De ringmussen zijn later voorspoedig uitgevlogen en het nest werd voor de tweede maal bewoond. Ook zijn er drie jonge Merels uitgevlogen. Maar het mooist vond ze de Winterkoninkjes. Die ouders lijken redelijk ontspannen maar je hoort ze alert waarschuwen als we in de buurt komen. Aan de andere kant gaven ze wel rustig vliegles als we buiten op het terrasje zitten te kijken. De kleintjes vliegen dan mooi van boom naar boom en terug.

Paarse nestkast Uilenbrink

Scholen project

In groep zes van OBS de Uilenbrink in Veghel, waar één van mijn tweeling zit, en in groep acht van OBS den Dijk in Odiliapeel, zijn in november 2006 in totaal 27 nestkast bouwpakketten van het Brabants landschap uitgedeeld. Uiteraard moest er wel iets tegenover staan, namelijk controle van de opgehangen nestkasten! Eind maart is er in beide klassen een PowerPoint presentatie gegeven met daarin alles wat de kinderen kunnen verwachten en uitleg over wat de bedoeling is.

Bij "de Uilenbrink" zijn een aantal kasten roze of rood geschilderd en niet zonder succes! In het roze kastje is een volledig Koolmezenest aanwezig en in een andere kast is er eind maart al het eerste ei gelegd. Een foto van Jannes die de roze kast controleert is in verschillende kranten verschenen bij een ingestuurd persbericht. Elke week mag een groepje kinderen uit de klas de kasten langs om te kijken wat er gebeurd is, dit alles onder bezielende leiding van Marion Krol, die ook nog eens veel van vogels af blijkt te weten! En passant wordt ook nog, voorzichtig, een merelnest gecontroleerd die in de Acacia plaats heeft genomen. Op het afgesloten gedeelte van het schoolplein hangen de kasten gewoon laag; de nestkasten die op het drukke schoolplein hoog in de bomen hangen zijn nog onbezet.

Bij OBS de Uilenbrink in Veghel zijn de nestkasten een leerzaam project geworden: Een Koolmees zat al vijf weken te broeden op waarschijnlijk onbevuchte eitjes. Juf Marion, die haar hart en ziel in de begeleiding gestoken heeft, vraagt zich af of ze de vogel eraf moet jagen. De mees begint er ook een beetje uitgeput uit te zien! Ik heb voorgesteld dat niet te doen en toch proberen de toeschouwerrol te aanvaarden en te wachten wat de natuur brengt. Bij de afsluitende presentatie (de kinderen hadden een heuse PowerPoint presentatie gemaakt van hun onderzoek!) hebben we het nestmateriaal nog even nageplozen en ja hoor!

Tussen het mos en de vulling lagen nog 6 niet uitgekomen eieren! Twee legfels dus! De kinderen hebben de volgende dag gekeken of de eieren bevrucht waren of niet.

Verder was er ook nog dood en verderf: in een legfel met twaalf jongen lagen ten meesjes, die al goed in de veertjes zaten, dood in de kast. "Het was echt akelig om te zien!". In de meivakantie zijn de vogeltjes begraven! Wel zijn er nog foto's genomen om het aan de kinderen te laten zien. Tijdens die meivakantie is ook één nestkast op het schoolplein in beslag genomen en werden bij de eerste controleronde vier eitjes waargenomen. De oudervogel zal zich op de eerste maandag na de vakantie wel helemaal te pletter zijn geschrokken van de drukte! Dat hele late legfel (eerste eileg 13 mei) is uiteindelijk helemaal uitgekomen: "Aan die late legfels hebben we het meeste plezier beleefd. Omdat nu iedereen aan de nestkasten gewend is, is er besloten geen waarschuwingsbordje op te hangen. Goed gevoel dat het nest op het plein het "gehaald" heeft. Regelmatig kwamen kinderen vertellen dat ze de meesjes in en uit de kast zagen vliegen. Het is best verbazingwekkend dat zo'n nest nog zo schoon uit zo'n periode met jongen komt. Alle poepjes worden dus netjes buiten gedropt."

De kinderen waren uiteindelijk heel enthousiast, zo zeer zelfs dat hun schoolkranten artikel uitgekozen werd door Stadskrant Veghel als mooiste artikel en daarom kwam de Directeur op bezoek samen met een journalist en een fotograaf (die wilden ook wel eens de jonkies zien!) om

over het project het hoofdartikel in de "Kids-editie" van de krant te schrijven, ruim driekwart pagina! Ook werden de kinderen uitgenodigd om bij de drukkerij in Uden te komen kijken waar ze behoorlijk verwend zijn!

Van de negen nestkasten die in Odiliapeel rondom OBS den Dijk hangen is weinig nieuws binnen gekomen. Deze nestkasten zijn allemaal erg hoog opgehangen, wat het controleren bemoeilijkt en het schoolplein is geen afgesloten ruimte waardoor het drukker is dan bij de andere school. De hoogte weerhield de voetballers op het veldje er niet van om helaas van één kastje per ongeluk het dak eraf te schieten en ook het nestkastje aan de achterkant van de school werd geraakt, waardoor het naar beneden kwam. Uiteindelijk zijn de kasten één keer gecontroleerd. Van de vijf kastjes die er nog hingen, zat er, begin mei, in twee een nestje en in een derde zat een nest met negen eitjes!!! De

controleurs kwamen heel enthousiast terug de klas in! Maar daar bleef het bij, helaas is het project bij deze school dus niks geworden.

Huiszwaluwen

In Vorstenbosch heeft Willy van Lanen een groot aantal huiszwaluw nestkommen van Vivara gekregen in een poging om van dit dorp een "Huiszwaluwbolwerk" te maken. De eerste resultaten met de nieuwe huiszwaluwnesten waren zeer bevredigend. Er waren twee nestkommen in gebruik dus het lijkt te werken!. De ene bezette kast hangt horizontaal terwijl de andere in de schuimte van de dakhelling hangt, ook hangen ze beide met de invliegopening naar een andere kant, dat lijkt dus niet veel uit te maken. De huiszwaluwen lijken uitsluitend in kommen te gaan broeden die onder een witte overstek hangen, of dit komt omdat hierdoor de nesten lichter zijn doordat er licht in de nesten gereflecteerd wordt is niet bekend. De huiszwaluwkommen worden niet systematisch gecontroleerd waardoor geen gedetailleerde gegevens bekend zijn geworden. Wel waren de jongen dit jaar gemiddeld twee weken eerder uitgevlogen dan vorig jaar!

Tiny van der Elsen uit Keldonk heeft de tien huiszwaluwnestkommen nog niet kunnen ophangen maar bij een andere locatie in Keldonk waren wel weer genoeg Huiszwaluwen aanwezig. Ook de kommen die in Volkel (4), Uden (3) en Mariaheide (1) zijn gehangen zijn nog onbezet gebleven!

4 Weeroverzicht broedseizoen 2006

Van www.knmi.nl

4.1 Lente 2007 (maart, april, mei): Extreem zacht, zeer zonnig en de normale hoeveelheid neerslag, zachtste lente in tenminste 300 jaar

Met in De Bilt een gemiddelde temperatuur van 11,7°C tegen een langjarig gemiddelde van 8,9°C was de lente de zachtste sinds tenminste het begin van de regelmatige waarnemingen in 1706. Tot nu toe waren de lentes van 1811 en 1862 het zachtst met 10,7 °C. Het uitzonderlijk zachte weer houdt nu al vrijwel onafgebroken aan sinds september 2006; ook de afgelopen herfst en winter waren de zachtste in drie eeuwen.

Van de afzonderlijke maanden deze lente, was de gemiddelde temperatuur in april opvallend hoog. April eindigde met 13,1 °C tegen 8,3 °C normaal als veruit de zachtste in drie eeuwen. Maar ook maart was zeer zacht; met een gemiddelde temperatuur van 8,0 °C tegen 5,8 °C. Ook mei was warm met een gemiddelde temperatuur van 14,1 °C tegen 12,7 °C normaal.

In totaal werden in De Bilt deze lente 24 warme (maximumtemperatuur 20,0 °C of hoger) en acht zomerse dagen (maximumtemperatuur 25,0 °C of hoger) genoteerd tegen elf, respectievelijk drie normaal. Hiervan werden zeven zomerse en veertien warme dagen geregistreerd in april, beiden nieuwe records. De landelijk hoogste temperatuur deze lente, 29,7 °C werd op 15 april gemeten in het Zeeuwse Westdorpe. Op vier dagen kwam het in De Bilt tot vorst (minimumtemperatuur lager dan 0,0 °C), normaal is dat op dertien dagen het geval. De landelijk laagste temperatuur, -3,3 °C, werd gemeten in Volkel op 20 maart.

Met gemiddeld over het land 173 mm neerslag tegen normaal 166 mm had de lente vrijwel de normale hoeveelheid neerslag.

In maart viel met 69 mm neerslag vrijwel de normale hoeveelheid neerslag van 65 mm. De meeste neerslag viel aan het begin van die maand. In het tijdvak van 22 maart tot en met 6 mei 2007 is er in vrijwel het gehele land geen of nauwelijks neerslag gevallen. Gemiddeld over het land was april hierdoor record droog met 0.4 mm tegen 44 mm normaal. De lengte van het droge tijdvak, 45 dagen, was uniek voor tenminste de laatste honderd jaar. Het gebrek aan neerslag in combinatie met het vaak zonnige en (zeer) warme weer leidde in april tot een voor de tijd van het jaar uitzonderlijk groot "neerslagtekort". Vanaf 7 mei was het uitermate wisselvallig en regionaal zeer nat. Landelijk gemiddeld viel in mei uiteindelijk 104 mm tegen normaal 57 mm.

Met gemiddeld over het land 662 uren zonneschijn tegen 485 normaal kan de lente als zeer zonnig worden gekarakteriseerd. Maart was met landelijk gemiddeld 183 zonuren tegen 115 normaal, zeer zonnig. Met landelijk gemiddeld 280 zonuren tegen een langjarig gemiddelde van 162 was april record zonnig. Het aantal zonuren in mei week met 198 niet veel af van het langjarig gemiddelde dat 209 uren bedraagt.

4.2 Juni 2007: Zeer warm, maar nat en vrij somber

Met in De Bilt een gemiddelde temperatuur van 17,5 °C tegen 15,2 °C normaal, eindigde juni op een gedeelde vijfde plaats in de rij van warmste junimaanden sinds 1901. Een fraaie, zomerse maand was het zeker niet; alleen begin juni bracht droog, warm en vrij zonnig weer. Vanaf 8 juni werd het weer sterk wisselvallig maar het bleef warm. Vanaf de 21e daalde de temperatuur naar waarden rond of zelfs iets beneden het langjarige gemiddelde; ook toen bleef het echter uitermate wisselvallig. De landelijk hoogste temperatuur in juni, 31,9 °C, werd die dag genoteerd in Volkel.

Met gemiddeld over het land 95 mm neerslag tegen een langjarig gemiddelde van 71 mm was juni nat. Tot en met de 7e verliep juni op veel plaatsen droog. Daarna viel in delen van het land iedere dag wel enige neerslag. Op 8 juni trokken zware onweersbuien over de zuidwestelijke helft van het land. Daarvoor werd een weeralarm afgegeven. Plaatselijk brachten de buien ruim 70 mm neerslag en ontstond wateroverlast. Ook op diverse andere dagen vielen lokaal grote hoeveelheden neerslag, met name op de 17e en 22e met plaatselijk ruim 50 mm.

Het aantal zonuren viel deze maand tegen. Gemiddeld over het land scheen de zon 167 uren tegen 192 normaal. Juni was hiermee minder zonnig dan de voorjaarsmaanden maart (183), april (280) en mei met 198 uren zon. Vooral de laatste tien dagen van de maand verliepen somber.

4.3 Juli 2007: zeer nat, aan de sombere kant en vrij koel

Juli verliep voor zomerliefhebbers teleurstellend met aanhoudend wisselvallig weer. Vrijwel de gehele maand bepaalden depressies het weer waarbij op een aantal dagen veel neerslag viel.

Gemiddeld over het land viel 155 mm neerslag tegen een langjarig gemiddelde van 70 mm. De natste julimaand was die van 1942 met 158 mm. Daarmee was het landelijk gemiddeld de op één na natste julimaand sinds 1906. De meeste neerslag viel in de westelijke helft van het land, de minste in het zuidoosten.

Met in De Bilt een gemiddelde temperatuur van 17,0 °C tegen normaal 17,4 °C had juli een temperatuur iets onder normaal. In het eerste deel van de maand was het wat te koel voor de tijd van het jaar. Op de 13e volgde een week met vrij warm weer. De laatste tien dagen van de maand was de temperatuur normaal of iets lager dan normaal voor de tijd van het jaar.

Met gemiddeld over het land 184 zonuren tegen normaal 201 was de maand aan de sombere kant. De meeste zonuren werden geregistreerd in het noordelijk kustgebied. De zon was het minst te zien in het zuidoosten van het land.

5 Broedresultaten per gebied

5.1 Odiliapeel Oost (OO)

In het oostelijk gedeelte van de bossen van Odiliapeel hangen 55 kasten en deze zijn dit jaar allemaal bezet geweest. Vierendertig werden bezet door de Koolmees (61,8%) en veertien door de Pimpelmees (25,5%), drie door Bonte Vliegenvangers (5,5%) en twee door een Boomklever (3,6%). Twee spechtenkasten werden door de Grote Bonte Specht bezet die er hun succesvolle nesten begonnen (3,6%).

De broedresultaten van de verschillende soorten in de bossen van Odiliapeel Oost zijn in de volgende tabellen samengevat, het blijkt het gebied met de meeste eieren!

Odiliapeel Oost	eieren		uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		Broedsucces
Soort	#	#	%	#	%	% (uitgevlogen jongen / gelegd ei)	
Koolmees	345	277	80,3	258	93,1	74,8	
Pimpelmees	143	131	91,6	128	97,7	89,5	
Boomklever	14	9	64,3	9	100	64,3	
Grote Bonte Specht	14	11	78,6	7	63,6	50,0	
Bonte Vliegenvanger	21	17	81,0	15	88,2	71,4	
Totaal	537	445	82,9	417	93,7	77,7	

Odiliapeel Oost	Aantal nesten	Gemiddelde legselgrootte	datum 1e eileg		
Soort			Vroegste	Gemiddeld	Laatste
Koolmees	36	9,6	04-apr	11-apr	23-apr
Pimpelmees	14	10,2	31-mrt	09-apr	29-apr
Bonte Vliegenvanger	3	7,0	28-apr	28-apr	28-apr
Boomklever	2	7,0	07-apr	09-apr	12-apr
Grote Bonte Specht	2	7,0	19-apr	20-apr	21-apr

NB in deze en alle volgende tabellen is de gemiddelde legselgrootte berekend over het eerste en eventuele vervollegsels samen maar de datum van de eerste eileg alleen van de eerste legsels.

Koolmees: Van de 36 nesten waren er twee vervolgnesten (met resp. 8 en 7 eieren en de eerste eileg op 09 en 06 mei)

Bonte Vliegenvanger: voor één van de drie legsels werd door de Bonte Vliegenvangers eerst een Koolmeeslegsel verwijderd

5.2 Odiliapeel West (OW)

In het westelijke gedeelte van de bossen van Odiliapeel hangen 43 nestkasten, in 1 (2,3%) daarvan was geen activiteit te bespeuren en in zeven (16,3%) was er wel nestbouw welke niet afgemaakt werd. In 26 (60,5%) daarvan broedde de Koolmees, in acht de Pimpelmees (18,6%) en in één (2,3%) een Boomklever.

De broedresultaten van de verschillende soorten in de bossen van Odiliapeel West zijn in de volgende tabellen samengevat:

Odiliapeel west	eieren		uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		Broedsucces
Soort	#	#	%	#	%	% (uitgevlogen jongen / gelegd ei)	
Koolmees	234	194	82,9	189	97,4	80,8	
Pimpelmees	86	84	97,7	82	97,6	95,3	
Boomklever	6	6	100	6	100	100	
Totaal	326	284	87,1	277	97,5	85,0	

Odiliapeel west Soort	Aantal nesten	Gemiddelde legselgrootte	datum 1e eileg 1e legsel		
			Vroegste	Gemiddeld	Laatste
Koolmees	26	9,0	03-apr	09-apr	16-apr
Pimpelmees	8	10.8	03-apr	06-apr	12-apr
Boomklever	1	6	12-apr		

Koolmees: van de 26 legsels was er één vervolglegsel (9 eieren, eerste eileg 10 mei) en van twee eerste legsels was het niet mogelijk de datum van de eerste eileg te bepalen.

Pimpelmees: van de acht legsels was er één vervolglegsel (7 eieren, eerste eileg 10 mei).

5.3 Maashorst Slingepad (MS)

In het gebied van de Maashorst tussen het PNEM gebouw en het Slingepad hangen nu in het totaal 64 kasten, veertien bleven er leeg (21,9%), negen kasten hadden wel enige nestbouw maar bleven zonder eieren (14,1%). In 21 kasten broedde de Koolmees (32,8%), in dertien de Pimpelmees (20,3%), in drie de Gekraagde Roodstaart (4,7%), in twee de Zwarte Mees (3,1%), in één kast de Boomklever (1,6%) en in één (1,6%) een Kuifmees. Hiermee is dit het gebied met de meeste soorten!

De broedresultaten van de verschillende soorten langs het Slingepad zijn in de volgende tabellen samengevat:

Maashorst Slingepad Soort	eieren		uitgekomen eieren		Uitgevlogen jongen		Broedsucces % (uitgevlogen jongen / gelegd ei)
	#	#	%	#	%		
Koolmees	152	134	88,2	134	100	88,2	
Pimpelmees	112	95	84,8	95	100	84,8	
Boomklever	8	8	100	6	75,0	75,0	
Gekr. Roodstaart	18	17	94,4	17	100	94,4	
Kuifmees	7	7	100	7	100	100	
Zwarte Mees	13	13	100	13	100	100	
Totaal	311	274	88,1	272	99,3	87,5	

Maashorst Slingepad Soort	Aantal nesten	Gemiddelde legselgrootte	datum 1e eileg		
			Vroegste	gemiddeld	laatste
Koolmees	21	7,3	07-apr	15-apr	02-mei
Pimpelmees	13	8,7	04-apr	10-apr	18-apr
Boomklever	1	8	12-apr		
Gekr. Roodstaart	4	4,5	02-mei	22-mei	11-jun
Kuifmees	2	7	08-apr		
Zwarte Mees	2	6,5	07-apr		

Koolmees: van de 21 nesten is er één vervolglegsel met zeven eieren en een eerste eileg datum van 20 mei.

Pimpelmees: van de 13 nesten is er één vervolglegsel met acht eieren en een eerste eileg datum van 22 mei.

Gekraagde Roodstaart: van de vier legsels is er één vervollegsels met zeven eieren en een eerste eileg datum van 14 mei.

Zwarte Mees: van de twee nesten is er één vervollegsels met vijf eieren en een eerste eileg datum van 18 mei.

Kuifmees: wel twee nesten maar eentje werd verlaten

5.4 Maashorst Grensweg (MG)

In het gebied van de Maashorst bij de Grensweg hangen 64 nestkasten en daarvan waren er maar twee zonder legsel (3,1%), in vijf (7,8) had nog wel enige nestbouw plaatsgevonden maar werden geen eieren gelegd. In 26 (40,6%) broedde de Koolmees, in zeventien kasten de Bonte Vliegenvanger (26,6%); in zeven (10,9%) de Pimpelmees, in vier de Boomklever (6,25%) en in drie (4,7%) de Zwarte Mees.

De broedresultaten van de verschillende soorten op de Grensweg zijn in de volgende tabellen samengevat:

Maashorst Grensweg	eieren	Uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		broedsucces
Soort	#	#	%	#	%	%(uitgevlogen jongen / gelegd ei)
Koolmees	158	119	40,9	108	90,8	68,4
Pimpelmees	65	59	90,8	44	74,6	67,7
Boomklever	22	21	95,5	18	85,7	81,8
Zwarte Mees	32	31	96,9	24	77,4	75,0
Bonte Vliegenvanger	83	70	84,3	70	100	84,3
Totaal	360	300	83,3	264	88,0	73,3

Maashorst Grensweg	Aantal nesten	Gemiddelde legselgrootte	datum 1e eileg		
			Vroegste	gemiddeld	laatste
Koolmees	26	6,1	28-mrt	12-apr	24-apr
Pimpelmees	7	9,3	29-mrt	10-apr	24-apr
Bonte Vliegenvanger	17	4,9	24-apr	10-mei	25-mei
Boomklever	4	5,5	27-mrt	07-apr	19-apr
Zwarte Mees	3	8,0	28-mrt	09-apr	25-apr

Koolmees: van de 26 nesten waren er twee vervollegsels met acht en twee eieren (eerste eileg 04 mei en onbekend)

Zwarte Mees: één vervollegsels met zeven eieren, eerste eileg: 15 mei 2007.

5.5 Maashorst Hengstheuvel (HH)

In het gebied van de Hengstheuvel op de Maashorst hangen in het totaal 74 nestkasten, daarvan bleven er dit jaar wel vijftien leeg (20,3%); in zes kasten (8,1%) is wel activiteit geweest maar zijn geen eieren gelegd. In 36 kasten broedde de Koolmees (48,6%), in twaalf kasten de Pimpelmees (16,2%), in vier een Boomklever (5,4%) en in één de Gekraagde Roodstaart (1.4%).

De broedresultaten van de verschillende soorten op de Hengstheuvel zijn in de volgende tabellen samengevat:

Maashorst Hengstheuvel	eieren		uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		broedsucces
	Soort	#	#	%	#	%	% (uitgevlogen jongen/ gelegd ei)
Koolmees	293	256	87,4	251	98,0	85,7	
Pimpelmees	127	98	77,2	91	92,9	71,7	
Boomklever	34	31	91,2	28	90,3	82,4	
Gekr. Roodstaart	6	6	100	6	100	100	
Totaal	460	391	85,0	376	96,2	81,7	

Maashorst Hengstheuvel	Aantal nesten	Gemiddelde legselgrootte	Datum 1e eileg		
			vroegste	Gemiddeld	laatste
Koolmees	36	8,1	08-apr	12-apr	21-apr
Pimpelmees	12	10,6	01-apr	08-apr	13-apr
Boomklever	4	8,5	05-apr	07-apr	13-apr
Gekr. Roodstaart	1	6	25-apr		

Koolmees: van de 36 nesten konden er vier als vervolglegsel worden aangemerkt (11,1%) en van zeven van de 32 eerste legfels was het niet mogelijk de datum van de eerste eileg uit te rekenen het gemiddelde van de eerste eileg is dan ook gebaseerd op 25 legfels.

5.6 Maashorst Schaijk (Sch)

In het Schaijkse deel van de Maashorst, net ten oosten van de Hofmans plassen hingen dit jaar in het totaal 59 kasten. Tevens hangen op het Industrieterreintje nog eens negen kasten. Voor dit overzicht zijn de resultaten bij elkaar gevoegd (68 kasten). Hiervan bleven er dit jaar tien leeg (14,7%) en werd in vijf (7,4%) alleen een nest gemaakt, in alle overige kasten werden eieren gelegd. In 39 kasten broedde de Koolmees (57,4%), in acht kasten de Pimpelmees (11,8%), in drie de Gekraagde Roodstaart (4,4%), in twee de Bonte Vliegenvanger (2,9%), en in een andere een Boomklever (1,5%).

De broedresultaten van de verschillende soorten op de Maashorst in Schaijk zijn in de volgende tabellen samengevat:

Maashorst Schaijk	eieren		uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		Broedsucces
	Soort	#	#	%	#	%	% (uitgevlogen jongen/ gelegd ei)
Koolmees	295	254	86	241	94,9	81,7	
Pimpelmees	74	72	97	65	90,3	87,8	
Boomklever	9	9	100	9	100	100	
Bonte Vliegenvanger	12	12	100	11	91,6	91,7	
Gekraagde Roodstaart	10	0	0	0	0	0	
Totaal	400	347	86,8	326	93,9	81,5	

Maashorst Schaijk Soort	Aantal nesten	Gemiddelde legselgrootte	datum 1e eileg		
			Vroegste	gemiddeld	laatste
Koolmees	39*	7,8*	01-apr	09-apr	04-mei
Pimpelmees	8	9,3	03-apr	08-apr	16-apr
Boomklever	1	9	02-apr		
Bonte vliegen vanger	2	6,0	25-apr	26-apr	27-apr
Gekraagde Roodstaart	3	3,3	?#	?#	?#

* van 1 kast kon de legselgrootte niet worden vastgesteld, deze gegevens hebben betrekking op 38 kasten

van geen van de nesten kon de eerste eileg datum vastgesteld worden

5.7 Doelenweg - Golfbaan (DoGo)

Op de Hengstheuvel tussen de Doelenweg en het golfterrein hingen dit jaar in het totaal 42 kasten. Elf bleven er leeg (26,8%) en in drie werd (7,3%) alleen een nest gemaakt. In alle overige kasten werden eieren gelegd. In twintig kasten broedde de Koolmees (48,8%), in vier kasten de Pimpelmees (9,8%), in twee de Bonte Vliegenvanger (4,9%) en in één andere een Boomklever (2,4%).

De broedresultaten van de verschillende soorten op de Maashorst Slabroekseweg zijn in de volgende tabellen samengevat:

Doelenweg - Golfbaan	eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		Broedsucces
	#	#	%	#	%	% (uitgevlogen jongen/ gelegd ei)
Koolmees	181	171	94,5	165	96,5	91,2
Pimpelmees	39	39	100	35	89,7	89,7
Boomklever	8	8	100	6	75,0	75,0
Bonte Vliegenvanger	14	14	100	11	78,6	78,6
Totaal	242	232	95,9	217	93,5	89,7

Doelenweg - Golfbaan	Aantal nesten	Gemiddelde legselgrootte	datum 1e eileg		
			vroegste	gemiddeld	laatste
Koolmees	20	9,1	08-apr	12-apr	20-apr
Pimpelmees	4	9,8	07-apr	10-apr	13-apr
Boomklever	1	8	07-apr		
Bonte Vliegenvanger	2	7,0	28-apr	29-apr	30-apr

5.8 Goorsche bossen (GB)

In de Goorsche bossen (tussen Mariaheide en Erp) zijn dit jaar in het totaal 23 kasten opgehangen. Hiervan bleven er dit jaar één leeg (4,3%) en werd in een andere (4,3%) alleen een nest gemaakt, in alle overige kasten werden eieren gelegd. In zeventien kasten broedde de Koolmees (73,9%), in drie kasten de Pimpelmees (13,0%), in één de Zwarte Mees (4,3%) en in een andere een Boomklever (4,3%).

De broedresultaten van de verschillende soorten op de Goorsche bossen zijn in de volgende tabellen samengevat:

Goorsche bossen Soort	eieren		uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		Broedsucces
	#	#	%	#	%	% (uitgevlogen jongen/ gelegd ei)	
Koolmees	153	143	93,5	137	95,8	89,5	
Pimpelmees	34	33	97,1	26	78,8	76,5	
Boomklever	8	8	100	7	87,5	87,5	
Zwarte Mees	10	10	100	10	100	100	
Totaal	205	194	94,6	180	92,8	87,8	

Goorsche bossen Soort	Aantal nesten	Gemiddelde legselgrootte	datum 1e eileg		
			Vroegste	gemiddeld	laatste
Koolmees	18	7,27	04-par	11-apr	29-apr
Pimpelmees	3	11,3	03-apr	08-apr	15-apr
Boomklever	1	8	08-apr		
Zwarte Mees	2	5,0	11-apr		

Koolmees: Eén van de 18 nesten was een vervolglegsel (8 eieren, eerste eileg op 04 mei)

Zwarte Mees: Eén van de twee nesten was het vervolglegsel (3 eieren, eerste eileg op 27 mei)

5.9 Achter de Berg (AdB)

Op de locatie "Achter de Berg" bij Bedaf zijn dit jaar 29 kasten opgehangen. Hiervan bleef er één leeg (3,4%) en werd in vier (13,8%) alleen een nest gemaakt, in alle overige kasten werden eieren gelegd. In veertien kasten broedde de Koolmees (48,3%), in acht kasten de Pimpelmees (27,6%), in één de Bonte Vliegenvanger (3,4%) en in een andere een Boomklever (3,4%).

De broedresultaten van de verschillende soorten Achter de berg zijn in de volgende tabellen samengevat:

Achter de Berg Soort	eieren		uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		Broedsucces
	#	#	%	#	%	% (uitgevlogen jongen/ gelegd ei)	
Koolmees	129	123	95,3	110	89,4	85,3	
Pimpelmees	76	69	90,8	68	98,6	89,5	
Boomklever	8	8	100	8	100	100	
Bonte Vliegenvanger	5	5	100	5	100	100	
Totaal	218	205	94,0	191	93,2	87,6	

Achter de berg Soort	Aantal nesten	Gemiddelde legselgrootte	datum 1e eileg		
			Vroegste	gemiddeld	laatste
Koolmees	14	9,2	08-apr	13-apr	23-apr
Pimpelmees	8	9,5	06-apr	12-apr	20-apr
Boomklever	1	8	16-apr		
Bonte Vliegenvanger	1	5	03-mei		

Koolmees: Twee van de veertien nesten waren vervollegsels (met zes en acht eieren, resp. En de eerst eileg op 21 mei en 11 mei, resp.) Tevens was er nog één kast bezet door een Koolmees maar daar kon de legselgrootte en de eerste eileg niet van bepaald worden.

5.10 Annabosje (AnB)

In het Annabosje zijn dit jaar in het totaal 21 kasten opgehangen. Hiervan bleven er twaalf leeg (57,1%) en werd in drie (14,3%) alleen een nest gemaakt, in de overige kasten werden eieren gelegd. In twee kasten broedde de Koolmees (9,5%), in twee kasten de Pimpelmees (9,5%) en in één een onbekende soort (4,8%). Van de drie laatsten konden geen bruikbare gegevens verzameld worden.

De broedresultaten van de verschillende soorten in het Annabosje zijn in de volgende tabellen samengevat:

Annabosje Soort	eieren		uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		Broedsucces
	#	#	%	#	%	% (uitgevlogen jongen/ gelegd ei)	
Koolmees	21	21	100,0	12	57,1	57,1	

Annabosje Soort	Aantal nesten	Gemiddelde legselgrootte	datum 1e eileg		
			Vroegste	gemiddeld	laatste
Koolmees	2	10,5	14-apr	16-apr	19-apr
Pimpelmees	2	?	?	?	?

5.11 Thuiswerkers (TW)

Helaas dit jaar wat minder thuiswerkers die hun gegevens inleverden maar er zaten leuke soorten tussen (onder andere Staartmees en Grauwe Vliegenvangers)! In het totaal werden er toch 61 nestkaarten ingeleverd, waarvan drie zonder eileg.

De broedresultaten van de verschillende soorten bij de ThuisWerkers zijn in de volgende tabellen samengevat:

Thuiswerkers	# eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		Broedsucces
		#	%	#	%	% (uitgevlogen jongen / gelegd ei)
Koolmees	124	113	91,1	80	70,8	64,5
Pimpelmees	84	73	86,9	56	76,7	66,7
Holenduif	4	2	50,0	2	100	50,0
Grauwe Vliegenvanger	4	4	100	4	100	100
Roodborst	18	12	66,7	12	100	66,7
Witte Kwikstaart	5	5	100	5	100	100
Spreeuw	5	0	0	0	Nvt	0
Merel	9	5	55,6	5	100	55,6
Heggenmus	5	5	100	5	100	100
Staatmees	6	6	100	6	100	100
Totaal	285	243	85,3	189	77,8	66,3

Thuiswerkers	Aantal kasten of nesten	Gemiddelde Legselgrootte	datum 1e eileg		
			Vroegste	gemiddeld	laatste
Koolmees	17	8,6	28-mrt	11-apr	24-apr
Pimpelmees	9	9,3	13-mrt	11-apr	10-mei
Holenduif	1	4	---		
Grauwe Vliegenvanger	1	4	01-jun		
Roodborst	3	6,0	---	---	---
Witte Kwikstaart	1	5	15-mei		
Spreeuw	1	5	12-apr		
Merel	2	4,5	---		---
Heggenmus	1	5	18-mei		
Staartmees	1	6	---		

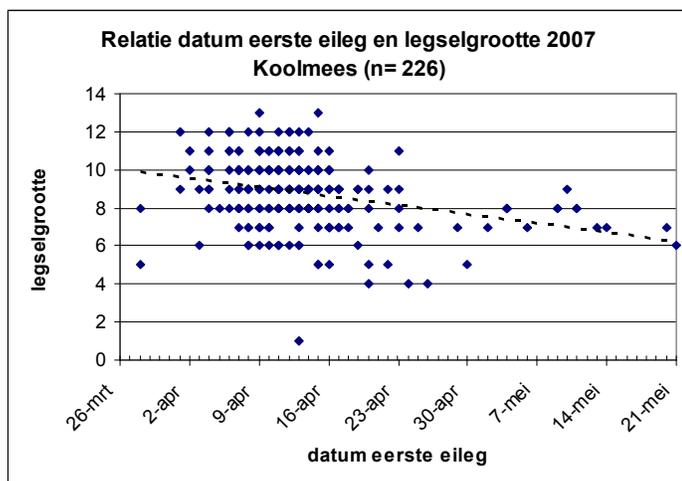
6 Resultaten per soort

6.1 Koolmees

In het totaal waren er 254 legsels van de Koolmees waarvan zestien vervollegsels (6,3 %).

Het broedsucces van de Koolmees is te zien in tabel 1. In het totaal (eerste en tweede legsels) werden er 2085 eieren gelegd en kwamen er 1805 jongen uit. Uiteindelijk vlogen er 1685 jongen uit (93.4%) wat een totaal broedsucces (uitgevlogen jongen / gelegd ei) van 80,8% oplevert.

De gemiddelde legselgrootte van alle legsel samen is 8,2 eieren en was niet constant over de groepen: 9,6 (OO), 9,2 (AdB), 9,1 (DoGo), 9,0 (GB), 9,0 (OW), 8,1 (HH), 7,8 (Sch), 7,3 (TW), 7,2 (MS), 7,0 (AnB) en 6,1 (MG).

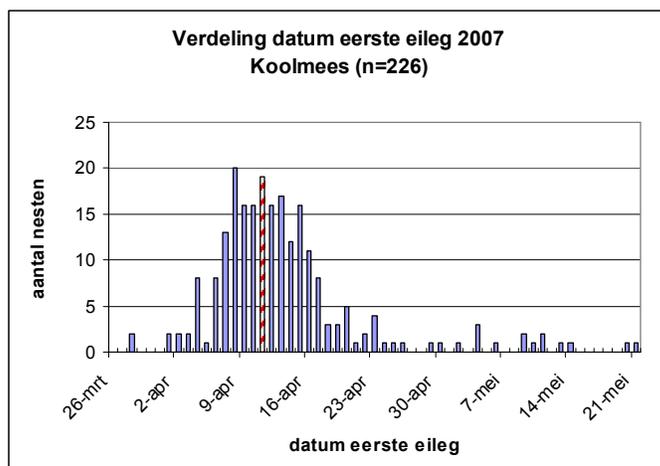
De gemiddelde datum waarop het eerste ei werd gelegd is heel constant over de gebieden: 09 april (Sch), 09 april (OW), 11 april (OO), 11 april (TW), 11 april (GB), 12 april (DoGo), 12 april (HH), 12 april (MG), 13 april (AdB), 15apr (MS) en 16 april (AnB); wat in het totaal een gemiddelde eerste eileg van 11 april oplevert ($\pm 5,6$ dgn standaard deviatie) met op 28 maart de allervroegste van het seizoen en op 4 mei de laatste eerste eileg van de eerste legfels.

De gemiddelde datum waarop het eerste ei van de zestien vervollegsels is 09 mei ($\pm 6,7$ dgn standaard deviatie) met op 26 april de allervroegste van het seizoen en op 21 mei de laatste eerste eileg van het tweede broedsel.

Tabel 1: Overzicht gegevens Koolmees

Totalen Koolmees	HH	OW	OO	MG	Sch	MS	DoGo	GB	AdB	AnB	TW	Totaal
Totaal # nestkasten	74	43	55	64	68	64	41	23	29	21	61	543
# nestkasten bezet	42	33	36	31	42	30	23	18	18	7	17	297
% nestkasten bezet	56,8	76,7	65,5	48,4	61,8	46,9	56,1	78,3	62,1	33,3	27,9	54,7
# nesten met eieren	36	26	36	26	38	21	20	17	14	3	17	254
# nesten met jongen	30	22	33	20	31	19	19	15	13	2	16	220
# eieren	293	234	345	158	295	152	181	153	129	21	124	2085
# eieren uitgekomen	256	194	277	119	254	134	171	143	123	21	113	1805
% eieren uitgekomen	87,4	82,9	80,3	75,3	86,1	88,2	94,5	93,5	95,3	100	91,1	86,6
# jongen uitgevlogen	251	189	258	108	241	134	165	137	110	12	80	1685
% jongen uitgevlogen	98,0	97,4	93,1	90,8	94,9	100	96,5	95,8	89,4	57,1	70,8	93,4
% broedsucces (uitgevlogen jongen / gelegd ei)	85,7	80,8	74,8	68,4	81,7	88,2	91,2	89,5	85,3	57,1	64,5	80,8
# vervolg broedsel	4	1	2	2	0	1	0	1	2	0	3	16
% vervolgbroedsel	11,1	3,8	5,6	7,7	0	4,8	0	5,9	14,3	0	17,6	6,3

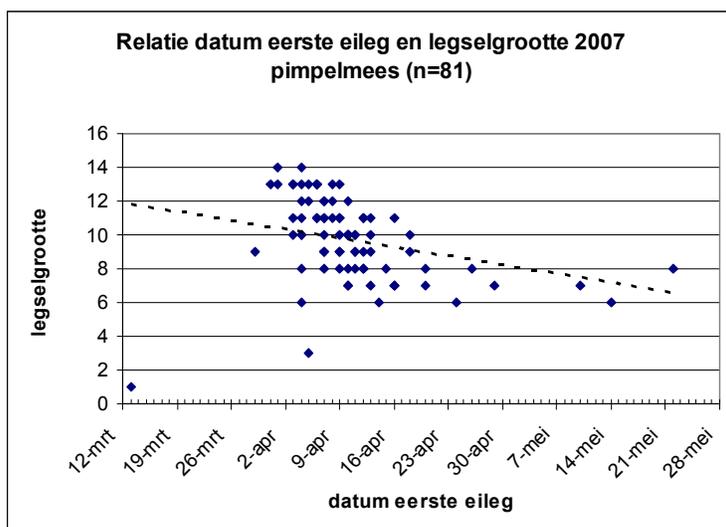
Let op! In de tabellen is het aantal eieren en jongen over het eerste en (eventuele) vervollegsels opgeteld.

6.2 Pimpelmees

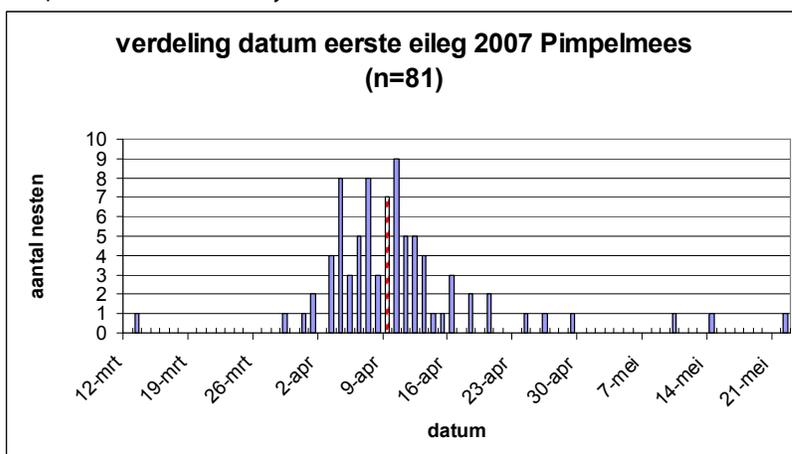
In het totaal waren er 88 nesten van de Pimpelmees waarvan drie vervolglegels (3,4%). Het broedsucces van de Pimpelmees is te zien in tabel 2. In het totaal werden er 840 eieren gelegd en kwamen er 753 jongen uit. Uiteindelijk vlogen er 690 jongen uit (91,6%) wat een totaal broedsucces (uitgevlogen jongen/ gelegd ei) van 82,1% oplevert.

De gemiddelde legselgrootte van de eerste legfels is 9,5 eieren en was ook hier niet constant over de groepen: 11,3 (GB), 10,8 (OW), 10,6 (HH), 10,2 (OO), 9,8 (DoGo), 9,5 (AdB), 9,3 (MG), 9,3 (Sch), 9,3 (TW), 8,6 (MS) en onbekend voor AnB.

De gemiddelde datum waarop het eerste Pimpelmees ei werd gelegd is niet constant: 06 april (OW), 08 april (HH), 08 april (Sch), 09 april (OO), 10 april (MS), 10 april (DoGo), 10 april (MG), 11 april (TW), 12 april (AdB), 15 april (GB), en onbekend voor AnB; wat in het totaal een gemiddelde eerste eileg van 10 april ($\pm 9,3$ dgn standaard deviatie) oplevert, met op 13 maart de allerallerallervroegste van het seizoen en op 29 april de laatste eerste eileg (maar dit was in een nestkast welke pas op 15 april was opgehangen!).

De gemiddelde datum waarop het eerste ei van de drie vervolglegels werd gelegd is 14 mei (10 mei, 10 mei en 22 mei).

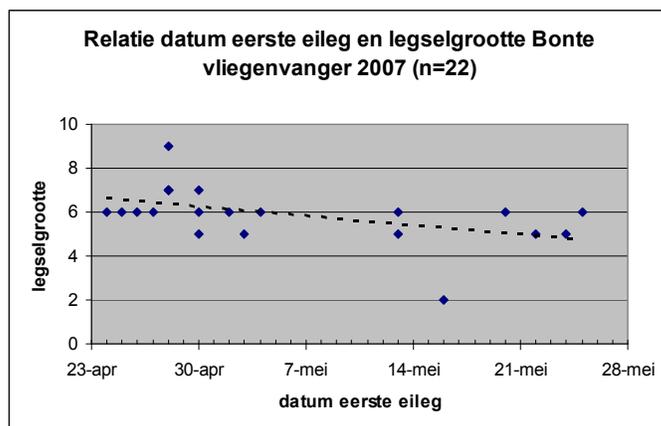
Tabel 2: Overzicht gegevens Pimpelmees

Totalen Pimpelmees	HH	OW	OO	MG	Sch	MS	DoGo	GB	AdB	AnB	TW	Totaal
Totaal # nestkasten	74	43	55	64	68	64	41	23	29	21	61	543
# nestkasten bezet	12	8	14	7	8	13	4	3	8	2	9	88
% nestkasten bezet	16,2	18,6	25,5	10,9	11,8	20,3	9,8	13,0	27,6	9,5	14,8	16,2
# nesten met eieren	12	8	14	7	8	13	4	3	8	2	9	88
# nesten met jongen	9	8	14	7	8	13	4	3	7	?	7	80
# eieren	127	86	143	65	74	112	39	34	76	?	84	840
# eieren uitgekomen	98	84	131	59	72	95	39	33	69	?	73	753
% eieren uitgekomen	77,2	97,7	91,6	90,8	97,3	84,8	100	97,1	90,8	Nvt	86,9	89,6
# jongen uitgevlogen	91	82	128	44	65	95	35	26	68	?	56	690
% jongen uitgevlogen	92,9	97,6	97,7	74,6	90,3	100	89,7	78,8	98,6	Nvt	76,7	91,6
% broedsucces (uitgevlogen jongen / gelegd ei)	71,7	95,3	89,5	67,7	87,8	84,8	89,7	76,5	89,5	Nvt	66,7	82,1
# vervolg broedsel	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	3
% vervolgbroedsel	8,3	0	0	0	0	7,7	0	0	0	0	11,1	3,4

6.3 Bonte Vliegenvanger

Ook dit jaar heeft deze soort in zes gebiedjes gebroed (incl. één bij een thuiswerker!). Net als vorig jaar vonden we in het totaal 26 nesten van de Bonte Vliegenvanger en geen vervolgnesten.

Het broedsucces van de Bonte Vliegenvanger is te zien in tabel 3. In het totaal werden er 141 eieren gelegd en kwamen er 124 jongen uit. Uiteindelijk vlogen er ook 118 jongen uit (95,2%) wat een totaal broedsucces (% uitgevlogen jongen / gelegd ei) van 83,7% oplevert.

De gemiddelde legselgrootte van de eerste legfels is 5,4 eieren en was redelijk constant over de groepen: 7,0 (DoGo), 7,0 (OO), 6,0 (Sch), 6 (TW), 5 (AdB) en 4,9 (GW).

De gemiddelde datum waarop het eerste ei werd gelegd is niet constant over de meeste gebieden: 26 april (Sch), 28 april (OO), 29 april (DoGo), 03 mei (AdB) en 10 mei (GW), wat in het

totaal een gemiddelde eerste eileg van 5 mei ($\pm 10,3$ dgn standaard deviatie) oplevert, met op 24 april de allervroegste van het seizoen en op 25 mei de laatste eerste eileg.

Tabel 3: Overzicht gegevens Bonte Vliegenvanger

Totalen Bonte Vliegenvanger	OO	MG	Sch	DoGo	AdB	TW	Totaal
Totaal # nestkasten	55	64	68	41	29	61	543*
# nestkasten bezet	3	17	2	2	1	1	26
% nestkasten bezet	5,5	26,6	2,9	4,9	3,4	1,6	4,8
# nesten met eieren	3	17	2	2	1	1	26
# nesten met jongen	3	13	2	2	1	1	22
# eieren	21	83	12	14	5	6	141
# eieren uitgekomen	17	70	12	14	5	6	124
% eieren uitgekomen	81,0	84,3	100	100	100	100	87,9
# jongen uitgevlogen	15	70	11	11	5	6	118
% jongen uitgevlogen	88,2	100	91,7	78,6	100	100	95,2
% broedsucces (uitgevlogen jongen / gelegd ei)	71,4	84,3	91,7	78,6	100	100	83,7
# vervolg broedsel	0	0	0	0	0	0	0
% vervolgbroedsel	0	0	0	0	0	0	0

* Totaal aantal nestkasten is inclusief de nesten uit de gebieden zonder Bonte Vliegenvangers

6.4 Boomklever

De Boomklever heeft dit jaar in negen van de tien gebieden gebroed. In het totaal waren er 16 nesten van de Boomklever en geen vervolglegels.

Het broedsucces van de Boomklever is te zien in tabel 4. In het totaal werden er 117 eieren gelegd en kwamen er 108 jongen uit. Uiteindelijk vlogen er 97 jongen uit (89,8%) wat een totaal broedsucces (uitgevlogen jongen / gelegd ei) van 82,9% oplevert.

De gemiddelde legselgrootte is 7,3 eieren maar was niet constant over alle gebieden: 9 (Sch), 8,5 (HH), 8 (MS), 8 (DoGo), 8 (AdB), 8 (GB), 7,0 (OO), 6 (OW) en 5,5 (MG),

De gemiddelde datum waarop het eerste ei werd gelegd is 07 april, maar was niet constant over alle gebieden: 30 maart (MS), 02 april (Sch), 07 april (DoGo), 07 april (MG), 07 april (HH), 08 april (GB), 09 april (OO), 12 april (OW) en 16 april (AdB), met op 27 maart de allervroegste van het seizoen en op 19 april de laatste eerste eileg.

Tabel 4: Overzicht gegevens Boomklever

Totalen Boomklever	HH	OW	OO	MG	Sch	MS	DoGo	GB	AdB	Totaal
Totaal # nestkasten	74	43	55	64	68	64	41	23	29	543*
# nestkasten bezet	4	1	2	4	1	1	1	1	1	16
% nestkasten bezet	5,4	2,3	3,6	6,3	1,5	1,6	2,4	4,3	3,4	2,9

Totalen Boomklever	HH	OW	OO	MG	Sch	MS	DoGo	GB	AdB	Totaal
# nesten met eieren	4	1	2	4	1	1	1	1	1	16
# nesten met jongen	4	1	1	4	1	1	1	1	1	15
# eieren	34	6	14	22	9	8	8	8	8	117
# eieren uitgekomen	31	6	9	21	9	8	8	8	8	108
% eieren uitgekomen	91,2	100	64,3	95,5	100	100	100	100	100	92,3
# jongen uitgevlogen	28	6	9	18	9	6	6	7	8	97
% jongen uitgevlogen	90,3	100	100	85,7	100	75,0	75,0	87,5	100	89,8
% broedsucces (uitgevlogen jongen / gelegd ei)	82,4	100	64,3	81,8	100	75,0	75,0	87,5	100	82,9
# vervolg broedsel	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
% vervolgbroedsel	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

* Totaal aantal nestkasten is inclusief de nesten uit de gebieden zonder Boomklever

6.5 Zwarte Mees

De Zwarte Mees is in drie van de tien gebieden tot broeden gekomen. In het totaal waren er acht nesten waarvan drie vervollegsels (37,5%).

Het broedsucces van de Zwarte Mees is te zien in tabel 5. In het totaal werden er 55 eieren gelegd en kwamen er 54 jongen uit. Uiteindelijk vlogen er 47 jongen uit (87,0%) wat een totaal broedsucces (uitgevlogen jongen / gelegd ei) van 85,5% oplevert.

De gemiddelde legselgrootte van de eerste nesten is 8,0 eieren en was redelijk constant over de groepen: 8,3 (GW), 8 (MS) en 7 (GB). De gemiddelde legselgrootte van de tweede nesten was 5,0.

De gemiddelde datum waarop het eerste ei werd gelegd was 09 april en niet heel variabel: 07 april (MS), 09 april (MG) en 11 april (GB) met op 28 maart de allervroegste van het seizoen en op 25 april de laatste eerste eileg. De gemiddelde eerste eileg van het tweede legsel was 20 mei (1 mei MS, 15 mei MG, en 27 mei GB).

Tabel 5: Overzicht gegevens Zwarte Mees

Totalen Zwarte Mees	MG	MS	GB	Totaal
Totaal # nestkasten	64	64	23	543*
# nestkasten bezet	3	2	1	6
% nestkasten bezet	4,7	3,1	4,3	1,1
# nesten met eieren	4	2	2	8
# nesten met jongen	4	2	2	8
# eieren	32	13	10	55
# eieren uitgekomen	31	13	10	54
% eieren uitgekomen	96,9	100	100	98,2
# jongen uitgevlogen	24	13	10	47

Totalen Zwarte Mees	MG	MS	GB	Totaal
% jongen uitgevlogen	77,4	100	100	87,0
% broedsucces (uitgevlogen jongen / gelegd ei)	75,0	100	100	85,5
# vervolg broedsel	1	1	1	3
% vervolgbroedsel	25,0	50,0	50,0	37,5

* Totaal aantal nestkasten is inclusief de nesten uit de gebieden zonder Zwarte mezen

6.6 Gekraagde Roodstaart

Deze soort is slechts in drie van de tien gebieden tot broeden gekomen. In het totaal waren er acht nesten van de Gekraagde Roodstaart waarvan één vervolglegsel.

Het broedsucces van de Gekraagde Roodstaart is te zien in tabel 6. In het totaal werden er 34 eieren gelegd en kwamen er 23 jongen uit, welke allen uitvlogen, wat een totaal broedsucces (uitgevlogen jongen / gelegd ei) van 67,6% oplevert.

De gemiddelde legselgrootte was 4,3 eieren en was niet constant over de groepen : 6 (HH), 4,5 (MS) en 3,3 (Sch).

De gemiddelde datum waarop het eerste ei werd gelegd is 13 mei, met op 25 april de allervroegste van het seizoen en op 11 juni de laatste eerste eileg.

Tabel 6: Overzicht gegevens Gekraagde Roodstaart

Totalen Gekraagde Roodstaart	HH	Sch	MS	Totaal
Totaal # nestkasten	74	68	64	543*
# nestkasten bezet	1	3	3	7
% nestkasten bezet	1,4	4,4	4,7	1,3
# nesten met eieren	1	3	4	8
# nesten met jongen	1	0	3	4
# eieren	6	10	18	34
# eieren uitgekomen	6	0	17	23
% eieren uitgekomen	100	0	94,4	67,6
# jongen uitgevlogen	6	0	17	23
% jongen uitgevlogen	100	nvt	100	100
% broedsucces (uitgevlogen jongen / gelegd ei)	100	0	94,4	67,6
# vervolg broedsel	0	0	1	1
% vervolgbroedsel	0	0	25,0	12,5

* Totaal aantal nestkasten is inclusief de nesten uit de gebieden zonder Gekraagde Roodstaart

6.7 Andere soorten

Hierboven zijn alleen de soorten weergegeven die in meerdere gebieden broeden. De Kuifmees (in MS) en de Grote Bonte Specht (in OO) hebben slechts in één gebied gebroed en worden niet

verder behandeld net als de soorten (andere dan hierboven) die door de thuiswerkers zijn aangebracht. Vaak zijn de aantallen van deze soorten te klein om er iets zinnigs over te zeggen. Voor de karakteristieken van deze soorten wordt daarom verwezen naar de tabel bij de ThuisWerkers (TW).

7 Vergelijking met voorgaande jaren

Zoals eerder aangegeven zijn er, helaas, heel veel oude gegevens verloren gegaan, mede doordat er een aantal jaar geen werkgroepcoördinator is geweest. Met het beschikbaar komen van het archief van het Bruujsel op het Internet zijn er wat meer oude gegevens beschikbaar gekomen over de jaren 1983 tot 1999 maar in sommige jaren zijn is het totaal aantal nesten laag. Pas vanaf 2003 zijn gedetailleerde gegevens bewaard gebleven. Bij de onderstaande vergelijking moet men er dus wel steeds rekening mee houden dat de vergelijkingen met 1983-1999 gebaseerd zijn op kleine aantallen (met dus grote spreiding op de getallen) en dat die soms slechts uit één gebied (Odiliapeelse bossen) komen dat misschien niet altijd met bijvoorbeeld de deelgebieden in de regio Uden te vergelijken is.

7.1 Algemene indruk broedseizoen

In tabel 7 en 8 staan per soort de belangrijkste gegevens van 2007 en 2006.

Tabel 7: Kengetallen per soort broedseizoen 2007

Totalen 2007	Koolmees	Pimpelmees	Bonte vliegen vanger	Zwarte Mees	Gekraagde Roodstaart	Boomklever	Overige	Totaal
# nestkasten	543							543
# nestkasten bezet	297	88	26	6	7	16	40	480
% nestkasten bezet	54,7	16,2	5,1	1,2	1,4	3,2	7,4	88,4
# nesten met eieren	254	88	26	8	8	16	40	440
# nesten met jongen	220	80	27	8	4	15	37	391
# eieren	2085	840	141	55	34	117	285	3557
# eieren uitgekomen	1805	753	124	54	23	108	243	3110
% eieren uitgekomen	86,6	89,6	87,9	98,2	67,6	92,3	85,3	87,4
# jongen uitgevlogen	1685	690	118	47	23	97	189	2849
% jongen uitgevlogen	93,4	91,6	95,2	87,0	100	89,8	77,8	91,6
% broedsucces (uitgevlogen jongen / gelegd ei)	80,8	82,1	83,7	85,5	67,6	82,9	66,3	80,1
Legsel grootte	8,2	9,5	5,4	8,0	4,3	7,3	---	
Gem. Datum 1e eileg	11 apr	10 apr	05 mei	09 apr	13 mei	07 apr	---	
# vervolg broedsel	16	3	0	3	1	0	nvt	23
% vervolglegsel	6,3	3,4	0	37,5	12,5	0	nvt	5,2

Tabel 8: Kengetallen per soort broedseizoen 2006

Totalen 2006	Kool mees	Pimpel mees	Bonte vliegen Vanger	Zwarte Mees	Gekraagde Roodstaart	Boomkl ever	Overige	Totaal
# nestkasten	383							383
# nestkasten bezet	162	69	26	7	4	8	18	294
% nestkasten bezet	42,3	18,0	6,8	1,8	1,0	2,1	4,7	76,8
# nesten met eieren	164	71	26	9	4	8	18	300
# nesten met jongen	152	63	26	9	4	7	17	278
# eieren	1361	643	160	72	26	60	91	2413
# eieren uitgekomen	1223	561	154	65	23	53	53	2132
% eieren uitgekomen	89,9	87,2	96,3	90,3	88,5	88,3	58,2	88,4
# jongen uitgevlogen	1168	552	151	63	23	46	47	2050
% jongen uitgevlogen	95,5	98,4	98,1	96,9	100,0	86,8	88,7	96,2
% broedsucces (uitgevlogen jongen/gelegd ei)	85,8	85,8	94,4	87,5	88,5	76,7	51,6	85,0
Legsel grootte (1e nest)	8,5	9,5	6,2	8,4	6,5	7,5	---	
Gem. Datum 1e eileg	24-apr	22-apr	3-mei	21-apr	5-mei	17-apr	---	
# met 2e broedsel	6	2	0	2	0	0	0	10
% 2e broedsel	3,7	2,9	0	28,6	0	0	0	3,4

In 2007 zijn drie nieuwe gebieden betrokken De Goorsche Bossen, Achter de Berg en het Annabosje, ook waren er twee nieuwe thuiswerkers met grote tuinen en veel nestkasten. Het totaal aantal gecontroleerde nesten steeg daardoor in 2007 met 41% naar 543, mede daardoor overschreed het totaal aantal eieren dat werd geteld de 3500. Het lage bezettingspercentage van de kasten van vorig jaar (77%) steeg tot 88,4% ongeveer hetzelfde als in 2005. Vooral de Koolmees heeft hiervan geprofiteerd ten opzichte van vorig jaar steeg het relatieve aandeel van deze soort met 12%.

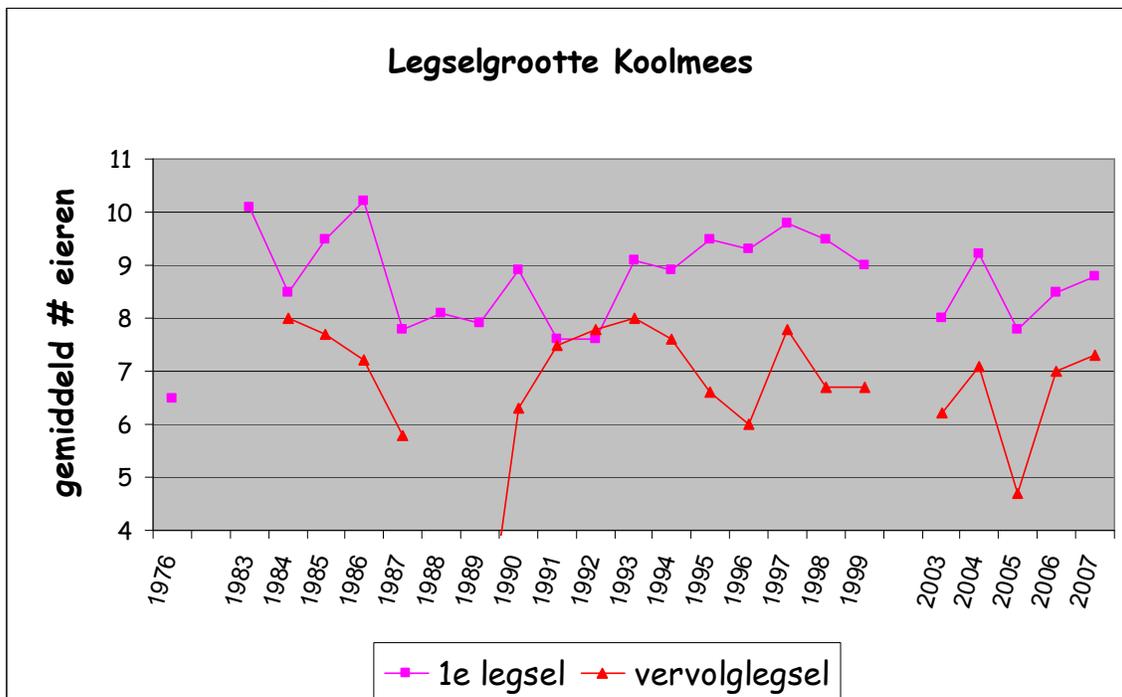
De opvallende toename van het aantal nestkasten van de Bonte Vliegenvanger in 2006 (van 9 tot 14 nesten gemiddeld naar 26 nesten) heeft zich dit jaar gestabiliseerd op 26 en ook weer in zes gebieden! Ook de Boomklevers blijven toenemen: konden we in 2004 de eerste Boomklever in onze nestkasten begroeten, in 2005 waren het er al vijf nesten in twee gebieden, in 2006 acht nesten in vijf gebieden, dit jaar vonden we 16 legsels in negen gebieden!

7.2 Broedsucces

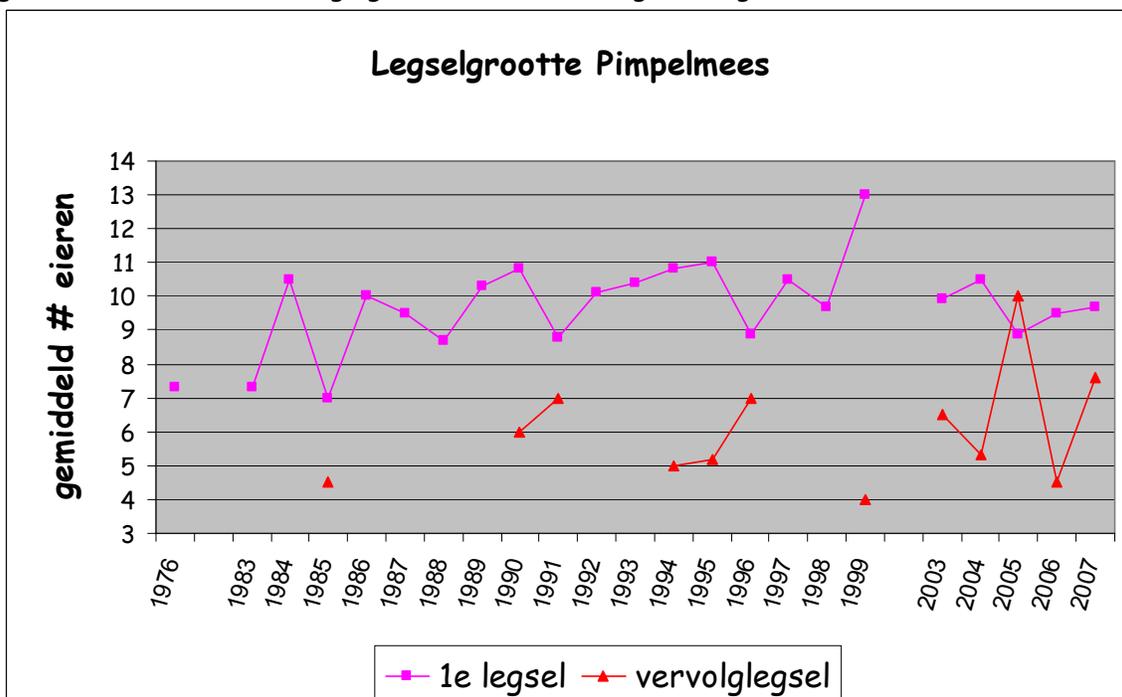
Over alle soorten gezien was het percentage uitgekomen eieren even groot als vorig jaar maar was het percentage uitgevlogen jongen (en daarmee het percentage totale broedsucces (uitgevlogen jongen/gelegd ei) lager dan 2006. Met name voor de Bonte Vliegenvanger en de Gekraagde Roodstaart was het een relatief slecht jaar. De Boomklever, daarentegen, deed het wel goed.

7.3 Legsel grootte

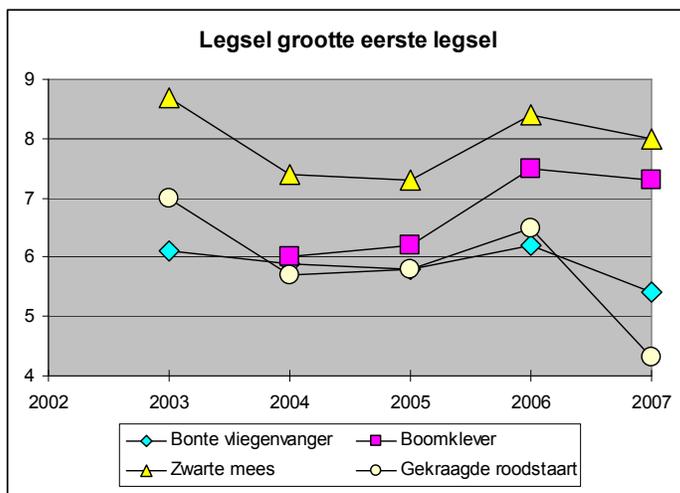
In de grafieken hieronder wordt een overzicht gegeven van de gemiddelde legselgroottes van het eerste en het vervollegsels van de Koolmees (de soort waar de meeste gegevens over zijn). Gemiddeld waren beide legsels in 2007 groter dan in 2006 en 2005 maar de trend is nog steeds dalende voor de eerste legsels.

Ook voor de Pimpelmees is het eerste legsel dit jaar groter dan de vorige jaren, de gemiddelde grootte van de drie vervollegsels was ook iets hoger dan gemiddeld.

Voor alle andere soorten zijn gemiddelden legselgroottes van het eerste legsel allemaal kleiner, met name voor de Bonte Vliegenvanger en de Gekraagde Roodstaart. Daarentegen werd er voor de Bonte Vliegenvanger een zeldzaam groot legsel van negen eieren en voor de Boomklever maar liefst vijf legfels van negen eieren aangetroffen.

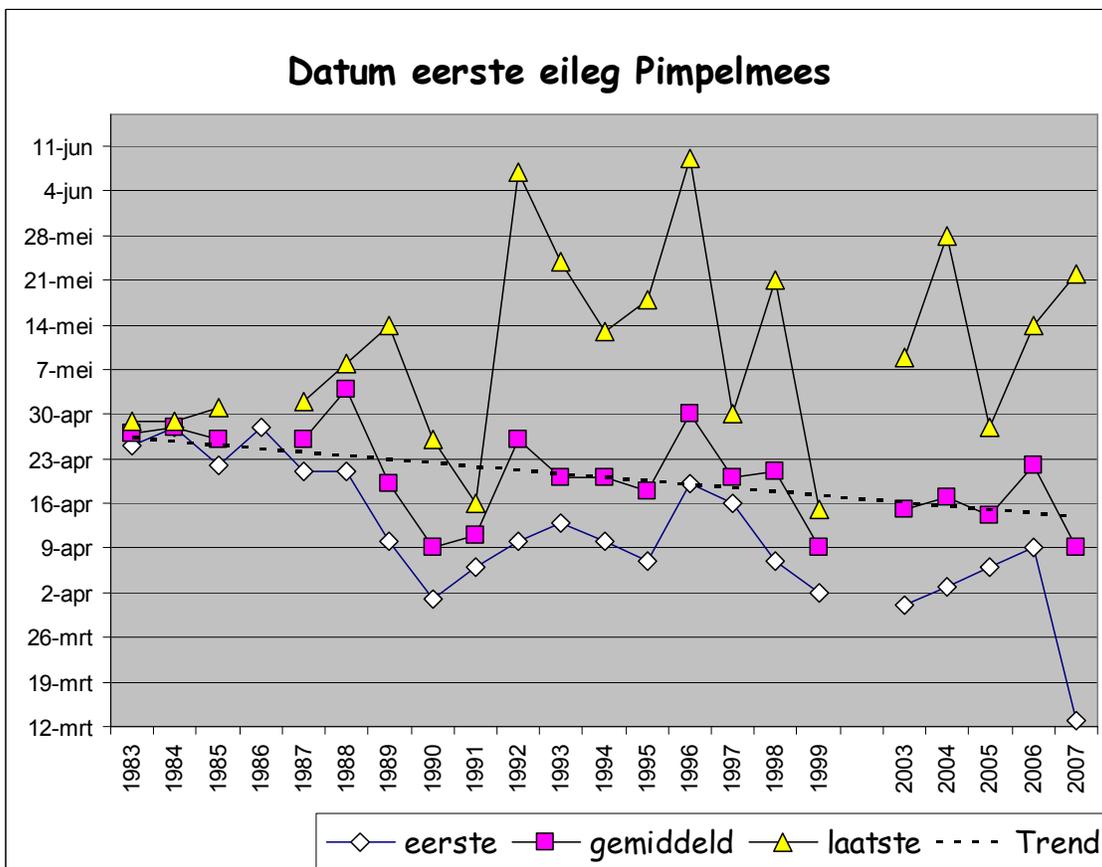
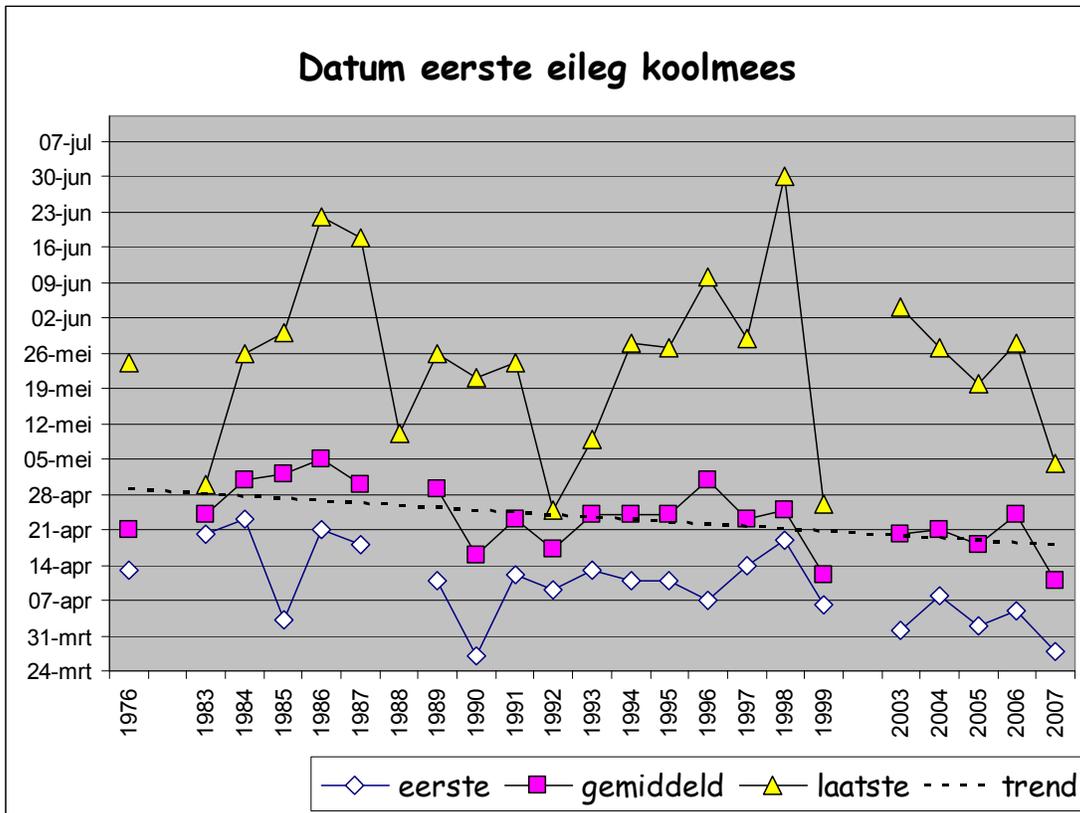

7.4 Gemiddelde datum 1e eileg

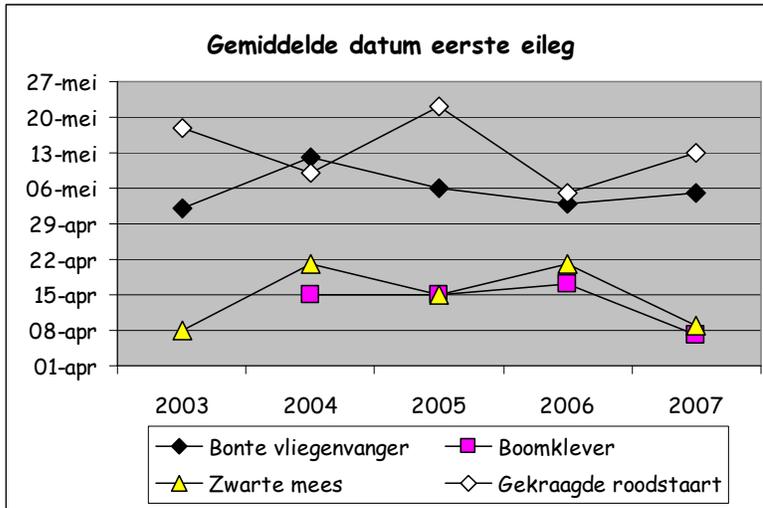
Was de gemiddelde datum van de eerste eileg in het voorjaar van 2006 heel laat; dit jaar was het juist heel vroeg! Al op 13 maart meldde Harry Claasen de eerste eileg van een Pimpelmees bij hem in de kast en deze was verreweg de vroegst bekende eerste eileg in de SOVON nestkaarten bestand (zo'n 15.000 nestkaarten van pimpels vanaf 1977)... de vroegste tot nu toe stond op 22 maart!!!

De gemiddelde eerste eileg van de Kool- en Pimpelmees was dit jaar op respectievelijk 11 april en 09 april. Dit is voor de Koolmees de allervroegste datum die in onze meetserie vanaf 1976 gemeten is en dus ook vroeger dan in 1990 en 1999 die tot nu toe het record hielden met 12 april. De datum van 09 april voor de Pimpelmees valt samen met de vroegst tot nu toe berekende gemiddelde eerste eileg data in, ook voor deze soort, 1990 en 1999 (zie grafieken hieronder).

Vroege eileg werd ook opgemerkt worden voor de Zwarte Mees (twaalf dagen vroeger dan in 2006) en de Boomklever (tien dagen vroeger dan 2006). Hoewel we maar van een beperkt aantal jaren gegevens hebben is dit voor de Zwarte Mees geen record (2003 was vroeger) maar voor de Boomklever, die pas een aantal jaar in nestkasten in de Maashorst broedt, wel (zie grafieken hieronder).

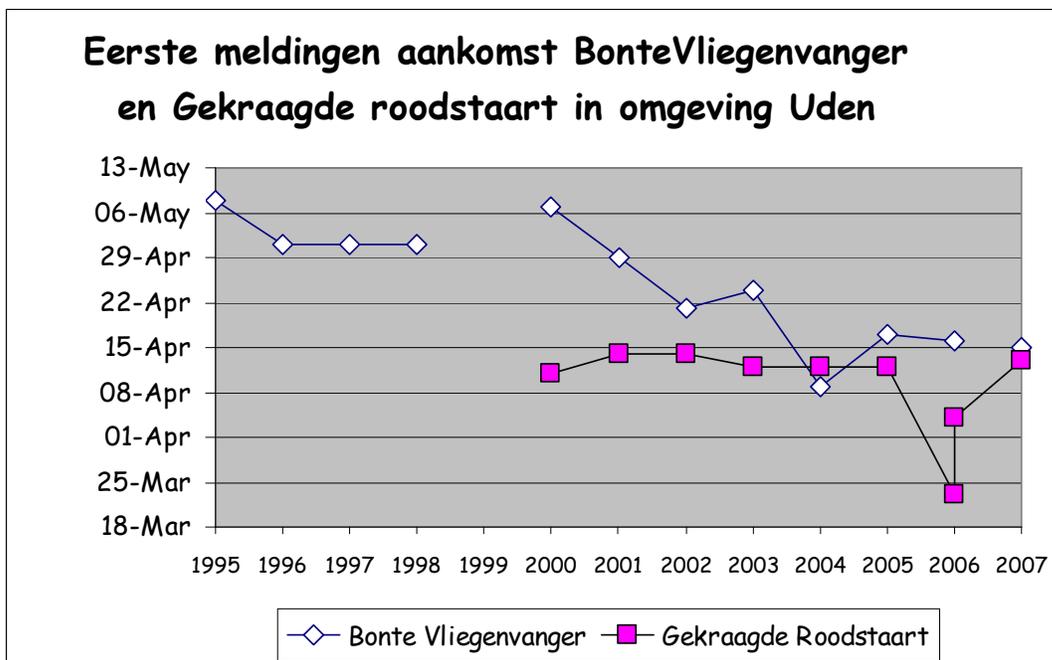

De Bonte Vliegenvanger en de Gekraagde Roodstaart hadden, daarentegen, een latere eerste eileg: respectievelijk 2 en 8 dagen later dan vorig jaar (zie grafiek). Eén Gekraagde Roodstaart had wel een uitzonderlijk vroege eerste eileg (al op 25 april). Deze twee soorten trekken, in tegenstelling tot de mezen en Boomklever, in het voorjaar vanuit Afrika naar ons land.

Aankomst Afrika gangers

Dit jaar werd in het werkgebied van Vogelwacht Uden de eerste Bonte Vliegenvanger gezien op 15 april (in Erp). De eerste Gekraagde Roodstaart van de regio werd op 13 april gezien in de Maashorst. Beide datums zijn normaal als we het met de laatste paar jaar met uitzondering van 2006 voor de Gekraagde Roodstaart vergelijken (zie grafiek). De Mezen en Boomklevers waren dus al begonnen met broeden, in de tijd dat de eerste trekkers uit Afrika aankwamen.

Niet alleen in de regio Uden waren de Mezen en Boomklevers erg vroeg ook in andere delen van Nederland was sprake van vroege eileg. Van de verschillende nieuwsbrieven op het Internet haalde ik de volgende informatie

[Henri Bouwmeester] *Op de Veluwe hebben we mede door het weer overigens een heel interessant seizoen. Door het zachte winterweer met een heel redelijke voedselbeschikbaarheid en dus een hoge winteroverleving hebben we een hoog aantal broedparen, vooral bij boomklever en pimpel. De koolmees is herstellende van een dalaantal broedparen in 2006. Ik heb nu in de aprilmaand inmiddels ongeveer 2500 maal in een nestkast gekeken. Daarbij bleek dat de vroegste vogels weliswaar vroeg begonnen met eileg, maar dat zij in de 2e week van April met koudere nachten een legpauze hebben ingelast. Op het moment dat zij verder gingen met de eileg begon de grote mediane groep, echter met het intreden van de warmte en doorzetten van de droogte besloot een deel van die groep ook weer een legpauze in te lassen zodat er nu een behoorlijke spreiding in de uitkomstdatum van de mezen zit. Bovendien heeft nu een grote groep besloten de timing te versnellen door 1 tot 3 dagen voor completering van de legselgrootte al te starten met broeden, een trend die de laatste jaren structureel lijkt te worden. Of ze daarmee genoeg vervroegd hebben is de vraag want sinds afgelopen woensdag guurde het al zoveel rupsenpoep uit de bomen dat zij de rupsenpiek waarschijnlijk al missen. Het valt op dat het aantal broedparen Zwarte Mees gemiddeld is, maar dat zij voor hun doen aan de late kant zijn en vaak slechte, kleinere legfels hebben; zij gokken wellicht op betere tijden voor een 2e broedsel.*

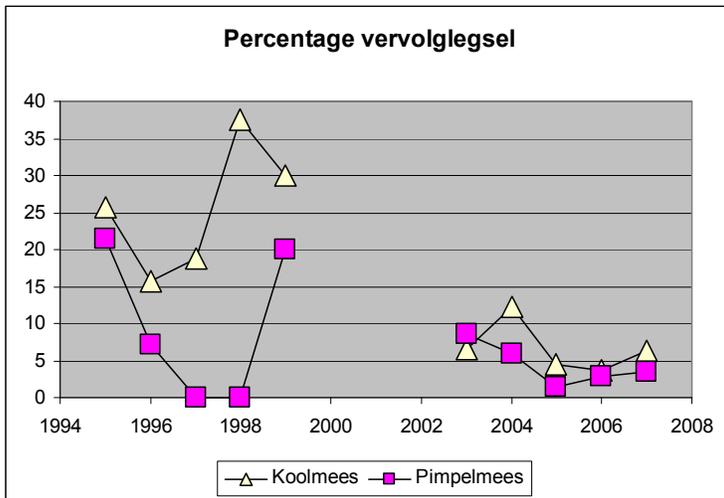
De Boomklevers zijn daarentegen vroeg, zij hadden dit jaar zelfs als eerste soort jongen en overtroffen daarmee de Zwarte Mees en vroegste Kool- en Pimpelmezen.

De Bonte Vliegenvanger kwam dit jaar gemiddeld vroeger aan en arriveerde in korte tijd in grote aantallen. Het laat zich aanzien (veel bezette natuurlijke holttes), veel overname van mezenesten en veelvuldige onderlinge gevechten (ook vrouwen onderling) dat er een hoge winteroverleving in Afrika is geweest bij deze soort. Inmiddels lag ook het eerste ei een dag eerder dan de vroegste databasedatum in het nest en is de eileg volop bezig.

Overigens in de hof van Twente ook weer een Pimpel die eind Maart met eileg is begonnen. Naar nu blijkt was dit een ervaren vrouw van 6 jaar oud. Deze vogel heeft zeer waarschijnlijk voor meer dan een week de eileg onderbroken, is daarna verder gegaan met de eileg en moet haast ook een broedpauze hebben ingelast.

7.5 Percentage vervollegsels

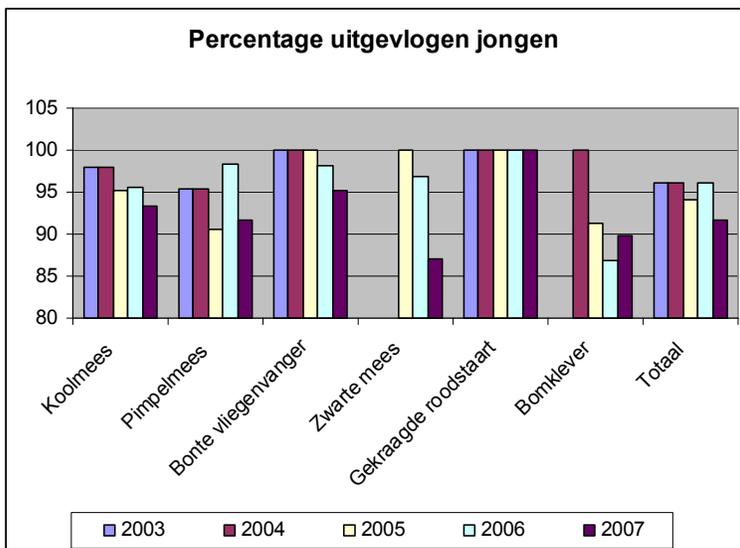
Tijdens een excursie naar het NIOO (zie verder op in dit verslag) werd verteld dat we, omdat we niet ringen, de tweede legfels eigenlijk vervollegsels moeten noemen omdat daarbij ook nesten zitten van paren die in de eerste plaats een nest verlieten of verloren en weer opnieuw beginnen. Tot vervollegsels worden ook die legfels gerekend waarvan de eerste eileg plaatsvindt een maand nadat de eersten van die soort begonnen zijn. Op de staafdiagrammen met de verdeling van de eerste eileg bij de soorten beschrijving is dat goed te zien. Voor de Koolmees begon de eileg pas goed op 28 maart; voor deze soort reken ik dan ook alle legfels met een eerste eileg na 28 april tot een vervolg legsel (16 legfels, 6,3%). Voor de Pimpelmees is dit 29 maart en 29 april en dus 3 vervolgnesten (3,4%). Hiermee verschillen de percentages niet veel van de voorgaande jaren.

8 Opmerkelijke zaken

8.1 Veel dode vliegvlugge jongen

Hoewel het aan de getallen van grafieken 7 en 8 niet direct zichtbaar is, werd er dit jaar toch vaak gemeld dat er dode jongen waren en dan met name in het vliegvlugge (N6/N7) stadium. Van het aantal uit het ei gekomen jongen dat wij dit jaar telden: 3110, zijn er 261 dood gegaan (8,3%). In het onderstaande diagram is te zien dat het percentage uitgevlogen jongen over alle soorten daalde van gemiddeld 96% over de laatste jaren naar 91,6% dit jaar.

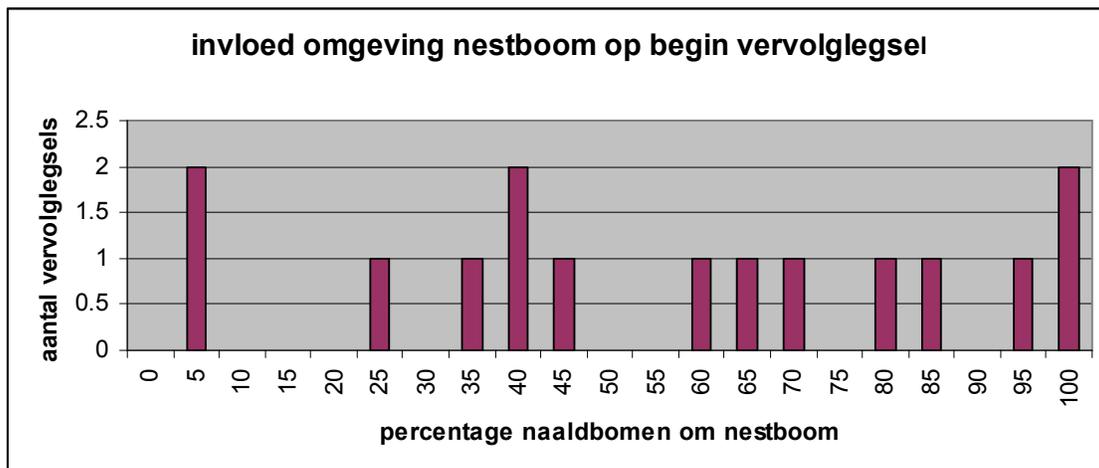

8.2 Onderzoek naar tweede nestomgeving tweede legsel

In een artikeltje van Arnoud Dekhuizen kwam ik tegen dat het aandeel van Koolmezen dat een tweede legsel begint toeneemt met het aandeel naaldbomen (Den en Douglas) in de buurt van de nestboom. Hij heeft met zijn nestkastenwerkgroep in 2006 onderzoek gedaan in het Deelerwoud ten westen van de A50 tussen Arnhem en Apeldoorn. Als jaaropdracht hebben wij

getracht dit in ons gebied na te gaan. Een mogelijke verklaring voor dit feit is dat de rupsenpiek tijdens de lente in loofbos eerder optreedt dan in naaldbos en dat tijdens het broedseizoen de Koolmezen het foerageren van eik naar Zwarte Den verplaatsen. Ter verduidelijking meldde Arnoud: "We tellen alleen 1e legfels waar minstens 1 jong uitvliegt. Verder zijn er verschoven legfels, dat zijn de legfels die meer dan dertig dagen na het 1e dier nog beginnen. Verschoven legfels rekenen we niet mee. Dan zijn er 2e legfels, koolmezen die in dezelfde kast verder gaan, of in buurkasten. De proportie is dan het aantal 2e legfels t.o.v. 1e legfels. Let op: 2e legfels kunnen al zeer vroeg verlaten worden, maar ze worden wél gelegd. Bij 2e legfels laten we dus de eis dat er een minstens 1 jong uit moet vliegen vallen. Verder heb je twee groepen vegetatie, dus komen daar twee proporties (relatief aandeel) uit."

Omdat wij een heel laag percentage tweede / vervolg legfels hebben (gemiddeld ongeveer tussen de 4 en 6%) hebben we dertig nestkasten in vier gebieden geïdentificeerd waarin tussen 2003 en 2006 een vervolglegfel is geproduceerd. Degene die het betreffende gebied controleren is gevraagd de twintig hoogste bomen om de nestboom te determineren op naald of loofbos en zodoende het percentage naaldbomen te bepalen. In de omgeving van deze nestbomen zou in ieder geval een hoog percentage naaldbomen moeten staan.

Van 15 nestbomen uit drie gebieden heb ik informatie teruggekregen en uit de grafiek is te zien dat het percentage naaldbomen gemiddeld niet hoog is, in de omgeving van 7/15 (47%) van de nestbomen met een tweede legfel staan zelfs meer loofbomen dan naaldbomen! Het lijkt er dan ook op dat wat er in het Dealerwoud gezien wordt niet voor ons geldt.

Goede conclusies kunnen mijns inziens echter niet getrokken worden vanwege het lage aantal nesten met goede informatie en omdat er tussen de geïdentificeerde vervolglegfels niet alleen echte tweede legfels zijn maar ook vervolglegfels die om verschillende redenen gemaakt kunnen worden (predatie van eerste nest, dood van een ouder of andere oorzaken). Ik vind het jammer dat de respons op het onderzoekje zo slecht was en dat er over de andere 15 nestbomen geen informatie binnen is gekomen, voor mij geldt nog steeds "meten is weten!"

In een reactie op de onderzoeksvraag liet Lambert weten: *Wij willen ook graag een reactie geven op het onderzoek i.v.m. de 2e eileg. Wat ons tabelletje betreft, vallen er van de 13 kasten die vermeld staan ongeveer de helft af, wat niet bestempeld kan worden als 2e legfel. b.v. kasten, waarvan de eieren of jongen vroegtijdig geroofd worden en waarin daarna opnieuw eieren worden gelegd. Wat betreft de 20 dichtbijzijnde hoge bomen: Dat zou betekenen dat de kool- en pimpelmezen fourageren in deze straal rond de nestkast. Niets is minder waar, want dan zouden ze de veiligheid van de jongen*

op de proef stellen en het voor sperwers wel heel gemakkelijk maken. Op het schema van de nestkastelaars, zul je dat dan ook minimaal tegenkomen, dat 1 of 2 ouders in die straal constant aanwezig zijn om voedsel te zoeken voor de jongen, of het moet zijn voor de verdediging, maar dan wel zonder rupsen in de bek. Ze gaan meestal verder weg voedsel halen en als ze terugkomen pikken ze het laatste graantje (= rupsje) rond de nestboom nog mee. Dit laatste stukje heb ik vorig jaar zien gebeuren toen ik ongeveer 3 uur naar het voeren van de jongen van de 4 bonte vliegenvangers heb zitten kijken met verrekijker en telescoop. Ook thuis gaat het op die manier met koolmees en pimpelmees. Vandaar deze conclusie wat nestbomen betreft en een redelijk bewijs hoe het in de natuur gaat."

8.3 Excursie nestkastenwerkgroep naar het NIOO

Op 10 juni 2007 is de nestkastenwerkgroep met twaalf werkgroepleden naar het Nederlands Instituut voor Oecologisch Onderzoek (NIOO in Heteren, Gelderland) geweest en aan de reacties te horen was het een zeer interessante excursie. Het was ook uniek want na mijn vraag of ze veel van dit soort excursies organiseerden kreeg ik te horen: "Nee, nooit" en waarom dan niet?... "Niemand durft ons te vragen of ze eens mogen komen kijken!".

Het NIOO is een onderdeel van de Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen en hun doel is het verrichten van fundamenteel oecologisch onderzoek aan terrestrische ecosystemen, beheer van de Euring databank ten behoeve van ornithologisch onderzoek in binnen- en buitenland. Volgens Wikipedia is "Ecologie": (vroeger *oecologie*) als wetenschap is een onderdeel van biologie. De ecologie bestudeert de distributie en de voorkomen van organismen. Hierbij zijn de relaties tussen organismen onderling en de relaties tussen organismen en een abiotische omgeving belangrijk. Een van de vakgebieden waarin het NIOO de ecologie onderzoekt is onderzoek naar de relatie van tussen klimaat en (broed)gedrag van vogels en dan met name de Koolmees

Met drie auto's vertrokken we om 10:15 uur vanaf de Groenhoeve naar Heteren en daar werden we ontvangen met koffie en een introductie praatje door Marcel Visser, Henri Bouwmeester, Louis Vernooy en Hanneke Huiskamp.

Marcel Visser vertelde in een presentatie over het NIOO en het lopende onderzoek dat er al vanaf 1910 onderzoek naar nestkasten wordt gedaan, eerst als bijproduct van insecten onderzoek maar al snel als zelfstandig systematisch onderzoek. In 1955 is het pas echt systematisch aangepakt. Vlak daarvoor, in 1947, was Oxford in Engeland met een langlopend programma begonnen maar die zijn voor de opzet eerst bij het NIOO in de leer geweest. Oxford heeft het nu wereldwijd het langstlopende nestkasten programma maar het NIOO wil terugslaan en in 2010 het eeuwfeest vieren, onder andere met een symposium voor amateur nestkasten controleurs, zoals wij. Het NIOO richt zich met haar kasten vooral op Kool- en Pimpelmees en Bonte Vliegenvanger, maar registreert voor de rest wel alles wat er in de kasten broedt. Ze hebben 2000 nestkasten in 11 gebieden verspreid over het land.

Daarna heb ik [LB] een presentatie gehouden over de geschiedenis en typische resultaten van onze werkgroep en aan de hand daarvan werd er druk over praktische zaken gesproken. Het NIOO liet weten dat wij een van de weinige groepen waren die een langlopend programma hebben maar dat er nog een paar zijn die al ongeveer 40 jaar nestkasten controleren. Ik heb nog controle formulieren uit 1976 maar de eerste systematische resultaten zijn er vanaf de afscheiding van het IVN in 1983.

Een van de discussies ging over de er Grote Bonte Spechten zijn uitgevlogen uit de nestkasten van Odiliapeel oost. Uit de reacties van het NIOO bleek dat het heel uniek was en dat zij dit

nog nooit gezien maar zij hebben daar geen aparte nestkasten voor. Ook de Kuifmezen in de nestkasten van Harry Claasen trokken veel aandacht! Er is druk gediscussieerd over de tweede legfels wat in ons geval vooral vervolglegfels zullen zijn. Omdat wij geen ringonderzoek doen kunnen wij niet spreken van tweede legfels. Het aantal vervolglegfels neemt de laatste spectaculair af bij de Koolmezen. Vroeger (? , jaren 60/70) had 80% van de Koolmezen op de Veluwe nog een vervolglegfel, dit jaar waren dat 2 van de 180 (1,1%). Bij de Pimpelmezen was het percentage sowieso altijd al lager en de Zwarte Mees heeft een heel ander broedgedrag met nog steeds een hoog percentage vervolglegfels.

Een andere ontwikkeling waarop werd ingegaan was de klimaatverandering waardoor de mezen de voedselpiek lijken te missen. Op de vraag wat wij nog meer uit onze resultaten kunnen halen was het antwoord niet veel meer dan dat we nu deden maar dat met ringonderzoek we een belangrijke verdere slag konden slaan.

Na de presentaties en de lunch zijn we bij de volières gaan kijken, er staan daar op het terrein 60 volières met elk een paartje Koolmezen. Deze Koolmezen zijn ooit uit het wild gevangen en onder andere op bepaalde kenmerken doorgekruist. Omdat ze bepaald voedsel krijgen zijn deze vogels lichter dan hun wild-levende soortgenoten. Met zeven dagen worden de jongen van de ouders gescheiden, om de invloed van de opvoeding van de ouders zo klein mogelijk te houden. Dan worden ze in lange bakken met kunstnests geplaatst en een aantal keer per dag gevoerd door een speciaal opgeleide dierversorger. Wij kregen deze bakken te zien en het leek een beetje op "een meter pils" maar dan "een meter Kolmees"; 8 nestjes met 5 of 6 koolmeesjes per nest die keurig bleven zitten (nou bijna allemaal dan, de deur moest wel even dicht!). Bij een leeftijd van 15 dagen kunnen ze zelfstandig eten en worden ze in een grote volière geplaatst. Met deze nakomelingen wordt onderzoek gedaan, en hier gelden de Koolmezen dus als Proefdieren in de zin van de Wet op de Dierproeven. Het instituut heeft dan ook een volledige onderzoeksvergunning en moet voor elk experiment bij een onafhankelijke Dier Experimenten Commissie toestemming moet vragen voor het doen van de studie. Er blijkt lang gesteggeld te zijn over het, na de proef, laten terugkeren van deze vogels in de vrije natuur. Volgens de Wet op de Dierproeven moeten proefdieren na de studie opgeofferd (gedood) worden en mogen zeker niet terug in de natuur worden uitgezet. Bovendien had het NIOO vroeger nogal wat vragen gekregen over "bleke vogeltjes in mijn tuin met verschillende kleurringen". Heden ten dage mogen de vogels geherintroduceerd worden maar dan zonder kleurringen en via een eigen opvangcentrum die in drie stadia de vogels aan het wilde buitenleven laat wennen.

Hierna zijn we naar een van de bosgebieden gereden waar het NIOO nestkasten had hangen en daar rond gekeken onder andere bij een laat Koolmees nest met jongen en een laat Pimpelmees nest met eieren. Natuurlijk was dit voor de werkgroep leden niks nieuws maar wel leuk was te zien hoe het mechanisme werkte waarmee oudervogels op hun nest gevangen werden! Daarmee werd de excursie beëindigd! Louis Vernooij, die ons begeleidde in het bos, liet nog een kaart zien met foto's van elke dag uit het leven van Koolmeesjongen in het nest. Ik ben aan het proberen hier een kopie van te krijgen zodat wij binnen de werkgroep nog preciezer de leeftijd van de nestjongen kunnen vastleggen als we de nestkasten controleren!

Al met al was het een zeer interessante excursie naar een niet alledaagse bestemming waarin veel informatie verkregen werd waar we als werkgroep veel aan hebben!

8.4 Dankwoord

Mijn dank gaat allereerst uit naar de leden van de werkgroep (zie hieronder), zonder wie al deze mooie resultaten niet gerapporteerd zouden kunnen worden. Ook een woord van dank aan Mignon die zo goed was de kladversie van dit verslag te controleren.

Leo Ballering, September 2007

Controleurs in broedseizoen 2007

Gebied	Controleurs	Gebied	Controleurs
Goorsche Bossen en Achter de Berg	Theo en Mia van der Cruijjsen	Annabosje	Arnold van Lieshout
	Jeanne en Henk Heesakkers		Luud Joosten
Odiliapeel West	Jan Nijhof	Doelenweg- Golfterrein	Dorien en Theo Versteegden
	Johan van Roosmalen		John Opdam
Odiliapeel Oost	Harry Cornelissen	Maashorst Hengstheuvel	Sjaak Celen
	Hermien en Lambert Verkuijlen		Leo Ballering
Maashorst Slingerpad	Harry en Irene Claasen		Willie Bergmans
Maashorst Grensweg	Tiny en Riet van Boekel	Maashorst Schaijk	Annie Vervest
	Lieuwe Anema		Conny Koenen Leo Ballering

Appendix

9 Ruwe data per groep

9.1 Odiliapeel West

Koolmees Odiliapeel West 1e legsel						
kast no	# eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		datum 1e eileg
		#	%	#	%	
4	10	10	100	10	100	11-apr
6	10	10	100	10	100	08-apr
9	7	0	0	0	nvt	??
12	8	8	100	8	100	11-apr
13	9	9	100	9	100	08-apr
14	10	10	100	10	100	10-apr
22	6	0	0	0	nvt	11-apr
23	10	10	100	10	100	12-apr
24	10	9	90	9	100	08-apr
26	6	0	0	0	nvt	03-apr
27	9	9	100	9	100	08-apr
28	8	8	100	8	100	?
30	8	0	0	0	nvt	14-apr
32	8	8	100	8	100	11-apr
33	9	9	100	9	100	11-apr
34	9	8	89	8	100	14-apr
36	10	10	100	10	100	07-apr
38	7	0	0	0	nvt	10-apr
39	13	12	92	12	100	09-apr
40	7	5	71	0	0	16-apr
43	12	11	92	11	100	13-apr
44	10	10	100	10	100	07-apr
45	8	8	100	8	100	12-apr
46	10	10	100	10	100	07-apr
53	11	11	100	11	100	06-apr
totaal	225	185	82,2	180	97,3	

koolmees Odiliapeel West vervolgletsel						
kast no	# eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		datum 1e eileg
		#	%	#	%	
OW 15	9	9	100	9	100	10-mei

Pimpelmees Odiliapeel West 1e legsel						
kast no	# eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		datum 1e eileg
		#	%	#	%	
5	12	10	83	10	100	07-apr
8	13	13	100	13	100	05-apr
29	8	8	100	8	100	09-apr
31	11	11	100	11	100	03-apr
35 vervolg	7	7	100	5	71,4	10-mei

Pimpelmees Odiliapeel West 1e legsel						
kast no	# eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		datum 1e eileg
		#	%	#	%	
42	11	11	100	11	100	12-apr
49	13	13	100	13	100	03-apr
51	11	11	100	11	100	06-apr
totaal	86	84	97,7	82	97,6	

Boomklever Odiliapeel West 1e legsel						
kast no	# eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		datum 1e eileg
		#	%	#	%	
OW 16	6	6	100	6	0	12-apr

9.2 Odiliapeel Oost

Koolmees Odiliapeel Oost 1e legsel						
kast no	# eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		datum 1e eileg
		#	%	#	%	
2	10	6	60	6	100	11-apr
3	11	8	73	0	0	06-apr
4	12	11	92	11	100	06-apr
5	8	6	75	6	100	10-apr
6	10	8	80	8	100	10-apr
7	10	9	90	9	100	10-apr
9	8	7	88	7	100	07-apr
10	9	9	100	9	100	12-apr
11	12	12	100	12	100	04-apr
12	12	7	58	7	100	08-apr
12K	12	0	0	0	nvt	12-apr
14	9	9	100	9	100	16-apr
16	10	9	90	9	100	16-apr
17	10	10	100	10	100	15-apr
20	11	10	91	10	100	11-apr
25	10	0	0	0	nvt	11-apr
30	10	10	100	10	100	14-apr
38	9	8	89	8	100	15-apr
41	9	9	100	8	88,9	17-apr
43	9	0	0	0	nvt	11-apr
44	10	10	100	10	100	12-apr
45	10	10	100	10	100	08-apr
49	10	9	90	9	100	13-apr
50	10	8	80	8	100	09-apr
51	10	9	90	8	88,9	14-apr
52	8	8	100	7	87,5	23-apr
54	8	7	88	7	100	12-apr
55	9	5	56	5	100	15-apr
57	11	11	100	10	90,9	11-apr
58	7	5	71	4	80	18-apr
59	11	11	100	11	100	10-apr

Koolmees Odiliapeel Oost 1e legsel						
kast no	# eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		datum 1e eileg
		#	%	#	%	
60	5	4	80	4	100	15-apr
61	9	8	89	8	100	09-apr
62	11	11	100	11	100	11-apr
totaal	330	264	80,0	251	95,1	

koolmees Odiliapeel Oost vervolgletsel						
kast no	# eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		datum 1e eileg
		#	%	#	%	
OO 47	8	7	88	7	100	09-mei
OO 25 vervolg	7	6	86	0	0	06-mei

Pipelmees Odiliapeel Oost 1e legsel						
kast no	# eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		datum 1e eileg
		#	%	#	%	
1	12	10	83	10	100	04-apr
9K	10	9	90	9	100	04-apr
13	13	13	100	13	100	31-mrt
15	11	8	73	7	87,5	09-apr
15K	8	7	88	7	100	07-apr
16K	12	12	100	12	100	05-apr
30V	10	10	100	10	100	10-apr
37	7	4	57	3	75	29-apr
39	11	11	100	11	100	04-apr
42	9	8	89	8	100	07-apr
48	10	10	100	10	100	07-apr
49K	8	7	88	7	100	26-apr
53	9	9	100	8	88,9	11-apr
55K	13	13	100	13	100	06-apr
totaal	143	131	91,6	128	97,7	

Bonte Vliegenvanger Odiliapeel Oost 1e legsel						
kast no	# eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		datum 1e eileg
		#	%	#	%	
OO 40	7	7	100	6	85,7	28-apr
OO 46	7	7	100	7	100	28-apr
OO 56	7	3	43	2	66,7	28-apr

Boomklever Odiliapeel Oost 1e legsel						
kast no	# eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		datum 1e eileg
		#	%	#	%	
GB 44	8	8	100	7	87,5	08-apr
OO 18	9	9	100	9	100	07-apr
OO 40	5	0	0	0	nvt	12-apr

Grote Bonte Specht Odiliapeel Oost 1e legsel						
kast no	# eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		datum 1e eileg
		#	%	#	%	
OO 44Sp	8	5	63	2	40,0	19-apr
OO 57 sp	6	6	100	5	83,3	21-apr
totaal	14	11	79	7	63,6	

9.3 Maashorst Grensweg

Koolmees Grensweg 1e legsel						
kast no	# eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		datum 1e eileg
		#	%	#	%	
13	8	0	0	0	nvt	?
20	10	10	100	7	70	02-apr
28	3	1	33	0	nvt	?
11	7	6	86	6	100	23-apr
47	9	9	100	9	100	13-apr
48	8	8	100	8	100	17-apr
3	9	9	100	8	88,9	11-apr
4	7	6	86	6	100	17-apr
35	8	8	100	8	100	08-apr
55	6	5	83	4	80	10-apr
60	5	5	100	4	80	20-apr
6	1	1	100	0	0	??
59	8	8	100	8	100	15-apr
54	6	6	100	6	100	19-apr
14	1	0	0	0	nvt	??
30	4	1	25	0	0	24-apr
17	7	7	100	5	71,4	07-apr
1	8	8	100	8	100	14-apr
32	1	1	100	1	100	13-apr
62	8	7	88	7	100	15-apr
52	5	0	0	0	nvt	28-mrt
5	1	0	0	0	nvt	?
23	11	0	0	0	nvt	02-apr
22	5	5	100	5	100	16-apr
totaal	146	111	76,0	100	90,1	

koolmees Grensweg vervolgletsel						
kast no	# eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		datum 1e eileg
		#	%	#	%	
GW 21	8	8	100	8	100	04-mei
GW 6	4	0	0	0	nvt	??

Pimpelmees Grensweg 1e legsel						
kast no	# eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		datum 1e eileg
		#	%	#	%	
44	10	8	80	5	62,5	10-apr
10	9	8	89	0	0	11-apr

Pimpelmees Grensweg 1e legsel						
kast no	# eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		datum 1e eileg
		#	%	#	%	
38	9	8	89	8	100	29-mrt
53	6	6	100	6	100	24-apr
57	10	9	90	9	100	18-apr
27	13	12	92	8	66,7	01-apr
31	8	8	100	8	100	12-apr
totaal	65	59	90,8	44	74,6	

Bonte Vliegenvanger Grensweg 1e legsel						
kast no	# eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		datum 1e eileg
		#	%	#	%	
GW 58	5	5	100	5	100	13-mei
GW 39	6	6	100	6	100	25-mei
GW 8	5	5	100	5	100	22-mei
GW 49	2	0	0	0	0	?
GW 9	6	5	83	5	100	13-mei
GW 50	6	6	100	6	0	24-apr
GW 43	1	0	0	0	nvt	?
GW 63	6	5	83	5	100	02-mei
GW 18	6	6	100	6	100	04-mei
GW 64	6	6	100	6	100	20-mei
GW 52	7	7	100	7	100	30-apr
GW 24	5	5	100	5	100	24-mei
GW 5	2	1	50	1	100	16-mei
GW 56	1	0	0	0	nvt	?
GW 23	6	6	100	6	100	30-apr
GW 65	6	0	0	0	nvt	?
GW-2	7	7	100	7	100	28-apr

Boomklever Grensweg 1e legsel						
kast no	# eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		datum 1e eileg
		#	%	#	%	
GW 25	5	5	100	4	0	10-apr
GW 41	8	7	88	6	85,7	27-mrt
GW 36	3	3	100	3	100	19-apr
GW 47	6	6	100	5	83,3	05-apr

Zwarte Mees Grensweg 1e legsel						
kast no	# eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		datum 1e eileg
		#	%	#	%	
GW-33	9	9	100	9	100	07-apr
GW-16	8	7	88	0	0	25-apr
GW-19	8	8	100	8	100	28-mrt
GW 19-2	7	7	100	7	100	15-mei

9.4 Maashorst Slingepad

Koolmees SLingerpad 1e legsel						
kast no	# eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		datum 1e eileg
		#	%	#	%	
19	8	8	100	8	100	20-apr
56	7	0	0	0	nvt	25-apr
21	8	8	100	8	100	14-apr
23	8	8	100	8	100	07-apr
26	8	8	100	8	100	12-apr
44	9	9	100	9	100	12-apr
0	5	2	40	2	100	15-apr
8	7	7	100	7	100	13-apr
17	8	8	100	8	100	12-apr
47	5	5	100	5	100	30-apr
15	7	7	100	7	100	16-apr
29	10	10	100	10	100	09-apr
12	8	8	100	8	100	09-apr
52	7	6	86	6	100	17-apr
45	7	7	100	7	100	02-mei
67	10	10	100	10	100	15-apr
22	4	1	25	1	100	20-apr
50	4	0	0	0	nvt	??
4	8	8	100	8	100	08-apr
5	7	7	100	7	100	16-apr
totaal	145	127	87,6	127	100	

koolmees vervolglegsel						
kast no	# eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		datum 1e eileg
		#	%	#	%	
Sli 13	7	7	100	7	100	20-mei

Pimpelmees Slingepad 1e legsel						
kast no	# eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		datum 1e eileg
		#	%	#	%	
9	7	7	100	7	100	13-apr
53	7	0	0	0	nvt	10-apr
53-vervolg	8	8	100	8	100	22-mei
2	9	9	100	9	100	18-apr
68	9	8	89	8	100	09-apr
25	13	13	100	13	100	08-apr
38	8	4	50	4	100	12-apr
35	10	5	50	5	100	11-apr
32	8	8	100	8	100	11-apr
19	7	7	100	7	100	16-apr
20	10	10	100	10	100	10-apr
37	6	6	100	6	100	04-apr
28	10	10	100	10	100	04-apr
totaal	104	87	83,7	87	100	

Boomklever Slingerpad 1e legsel						
kast no	# eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		datum 1e eileg
		#	%	#	%	
SLi 40	8	8	100	6	75	30-mrt

Zwarte Mees Slingerpad 1e legsel						
kast no	# eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		datum 1e eileg
		#	%	#	%	
Sli 48	8	8	100	8	100	07-apr
Sli 54	5	5	100	5	100	18-mei

Gekraagde Roodstaart Slingerpad 1e legsel						
kast no	# eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		datum 1e eileg
		#	%	#	%	
Sli 14	1	0	0	0	nvt	?
Sli 14-2	7	7	100	7	100	14-mei
Sli 43	6	6	100	6	100	02-mei
Sli 76	4	4	100	4	100	11-jun

Kuifmees Slingerpad 1e legsel						
kast no	# eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		datum 1e eileg
		#	%	#	%	
Sli 6	7	7	100	7	100,0	08-apr

9.5 HengstHeuvel

koolmees Hengstheuvel 1e legsel						
kast no	# eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		datum 1e eileg
		#	%	#	%	
49	8	8	100	8	100	16-apr
56	6	6	100	6	100	13-apr
A3	9	9	100	8	88,9	13-apr
A4	8	0	0	0	nvt	?
A5	9	9	100	9	100	13-apr
C2	10	10	100	10	100	16-apr
50	7	7	100	7	100	09-apr
A12	6	6	100	6	100	08-apr
A13	8	8	100	8	100	09-apr
A14	6	6	100	4	66,7	12-apr
A16	11	11	100	11	100	13-apr
62	12	11	92	9	81,8	09-apr
B9	7	7	100	7	100	21-apr
B3	9	9	100	9	100	19-apr
B20	8	8	100	8	100	13-apr
B5	8	8	100	8	100	17-apr
B13	5	0	0	0	nvt	?
B12	10	10	100	10	100	15-apr
23	2	0	0	0	nvt	?
B4	9	8	89	8	100	12-apr

koolmees Hengstheuvcl 1e legsel						
kast no	# eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		datum 1e eileg
		#	%	#	%	
B1	8	8	100	8	100	14-apr
B8	6	6	100	6	100	08-apr
B18	11	11	100	11	100	09-apr
B17	7	0	0	0	nvt	?
B21	11	11	100	11	100	15-apr
B22	11	11	100	11	100	13-apr
B7	10	10	100	10	100	13-apr
B19	11	11	100	11	100	16-apr
34	10	10	100	10	100	11-apr
44	9	9	100	9	100	17-apr
31	10	10	100	10	100	08-apr
A19	9	9	100	9	100	08-apr
totaal	271	247	91,1	242	98,0	

koolmees Hengstheuvcl vervolgletsel						
kast no	# eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		datum 1e eileg
		#	%	#	%	
HH 17	5	0	0	0	nvt	?
HH B24	6	0	0	0	nvt	?
HH B15	7	5	71	5	100	13-mei
HH 27	4	4	100	4	100	26-apr

pimpelmees Hengstheuvcl 1e legsel						
kast no	# eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		datum 1e eileg
		#	%	#	%	
A9	12	12	100	12	100	10-apr
58	10	10	100	10	100	09-apr
A17	10	10	100	10	100	10-apr
10	13	13	100	13	100	06-apr
40	11	10	91	10	100	13-apr
41	13	0	0	0	nvt	09-apr
18	11	0	0	0	nvt	09-apr
26	14	14	nvt	14	100	01-apr
07D	10	10	100	3	30	13-apr
A18	3	0	0	0	nvt	05-apr
A21	14	13	93	13	100	04-apr
totaal	121	92	76,0	85	92,4	

pimpelmees Hengstheuvcl vervolgletsel						
kast no	# eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		datum 1e eileg
		#	%	#	%	
A18 2e	6	6	100	6	100	14-mei
totaal	6	6	100	6	100	

Boomklever Hengstheuvcl 1e legsel						
kast no	# eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogcn jongen		datum 1e eileg
		#	%	#	%	
HH 16	9	8	89	5	62,5	07-apr
HH B14	9	8	89	8	100	05-apr
HH B2	9	8	89	8	100	05-apr
HH 32	7	7	100	7	100	13-apr

Gekraagde Roodstaart Hengstheuvcl 1e legsel						
kast no	# eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogcn jongen		datum 1e eileg
		#	%	#	%	
HH A15	6	6	100	6	100	25-apr

9.6 Maashorst Schaijk

Koolmees Schaijk 1e legsel						
kast no	# eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogcn jongen		datum 1e eileg
		#	%	#	%	
1	9	9	100	9	100	04-apr
2	9	9	100	9	100	04-apr
5	8	8	100	8	100	05-apr
7	9	9	100	9	100	13-apr
9	12	9	75	7	78	12-apr
10	7	7	100	6	86	10-apr
11	6	6	100	3	50	13-apr
12	10	10	100	10	100	07-apr
14	7	7	100	7	100	15-apr
15	10	10	100	10	100	10-apr
16	10	10	100	10	100	04-apr
17	9	9	100	7	78	11-apr
18	10	10	100	10	100	06-apr
20	3	0	0	0	nvt	??
21	6	6	100	6	100	08-apr
24	1	0	0	0	nvt	??
27	6	6	100	6	100	11-apr
29	9	8	89	8	100	07-apr
30	8	8	100	8	100	07-apr
32	9	8	89	8	100	01-apr
36	10	9	90	9	100	04-apr
42	3	0	0	0	nvt	??
43	11	0	0	0	nvt	??
44	8	6	75	6	100	18-apr
46	10	10	100	10	100	04-apr
51	8	8	100	8	100	13-apr
52	8	8	100	7	88	18-apr
55	9	9	100	9	100	08-apr
56	?	?	nvt	?	nvt	?
57	8	7	88	7	100	10-apr
59	1	0	0	0	nvt	??

Koolmees Schaijk 1e legsel						
kast no	# eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		datum 1e eileg
		#	%	#	%	
60	1	0	0	0	nvt	??
61	8	8	100	8	100	04-apr
27a	9	9	100	9	100	09-apr
28a	9	9	100	9	100	08-apr
bosrand	9	6	67	6	100	03-apr
LB-1	9	0	0	0	nvt	08-apr
punt	8	8	100	8	100	08-apr
XS	8	8	100	4	50	04-mei
totaal	295	254	86	241	94,9	

pimpelmees Schaijk 1e legsel						
kast no	# eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		datum 1e eileg
		#	%	#	%	
28	12	11	92	5	45	07-apr
31	9	9	100	9	100	07-apr
50	10	10	100	10	100	11-apr
53	7	7	100	7	100	10-apr
58	11	10	91	10	100	07-apr
kado	7	7	100	6	86	16-apr
NI	8	8	100	8	100	04-apr
berk	10	10	100	10	100	03-apr
totaal	74	72	97	65	90,3	

Bonte Vliegenvanger Schaijk 1e legsel						
kast no	# eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		datum 1e eileg
		#	%	#	%	
Sch 29	6	6	100	5	83,3	27-apr
Sch 48	6	6	100	6	100	25-apr

Boomklever Schaijk 1e legsel						
kast no	# eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		datum 1e eileg
		#	%	#	%	
Sch 23	9	9	100	9	100	02-apr

Gekraagde Roodstaart Schaijk 1e legsel						
kast no	# eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		datum 1e eileg
		#	%	#	%	
Sch 6	7	0	0	0	nvt	??
Sch 45	2	0	0	0	nvt	??
Sch 49	1	0	0	0	nvt	??

9.7 Doelenweg – Golfbaan

Koolmees Doelenweg – Golfbaan 1e legsel						
kast no	# eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		datum 1e eileg
		#	%	#	%	
2	9	9	100	9	100	12-apr
5	7	7	100	7	100	08-apr
8	11	11	100	11	100	12-apr
10	11	11	100	11	100	12-apr
13	10	10	100	9	90	11-apr
14	9	9	100	7	77,8	10-apr
16	9	9	100	9	100	15-apr
17	9	0	0	0	nvt	09-apr
19	7	7	100	7	100	08-apr
21	11	11	100	11	100	09-apr
22	7	7	100	7	100	09-apr
23	9	9	100	8	88,9	15-apr
24	10	10	100	9	90	10-apr
27	9	9	100	9	100	14-apr
28	10	10	100	10	100	20-apr
6a	8	7	88	7	100	14-apr
8a	9	9	100	9	100	20-apr
9a	9	9	100	9	100	16-apr
10a	8	8	100	7	87,5	13-apr
12a	9	9	100	9	100	14-apr
totaal	181	171	94,5	165	96,5	

Pimpelmees Doelenweg – Golfbaan 1e legsel						
kast no	# eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		datum 1e eileg
		#	%	#	%	
11	9	9	100	9	100	13-apr
15	8	8	100	8	100	10-apr
25	11	11	100	7	63,6	12-apr
13a	11	11	100	11	100	07-apr
totaal	39	39	100	35	89,7	

Bonte Vliegenvanger Doelenweg – Golfbaan 1e legsel						
kast no	# eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		datum 1e eileg
		#	%	#	%	
Sla 4	5	5	100	5	100	30-apr
Sla 9	9	9	100	6	66,7	28-apr

Boomklever Doelenweg – Golfbaan 1e legsel						
kast no	# eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		datum 1e eileg
		#	%	#	%	
Sla 6	8	8	100	6	75	07-apr

9.8 Goorsche bossen

Koolmees Goorsche bossen 1e legsel						
kast no	# eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		datum 1e eileg
		#	%	#	%	
30	10	10	100	10	100	09-apr
31	11	10	91	10	100	04-apr
32	10	10	100	9	90	13-apr
34	10	10	100	10	100	10-apr
35	12	12	100	10	83,3	06-apr
36	8	8	100	8	100	11-apr
37	9	8	89	8	100	07-apr
38	11	11	100	11	100	07-apr
39	11	11	100	11	100	07-apr
40	9	8	89	8	100	06-apr
41	9	9	100	9	100	22-apr
42	1	0	0	0	nvt	?
45	7	7	100	6	85,7	29-apr
47	5	0	0	0	nvt	22-apr
49	12	11	92	11	100	06-apr
51	10	10	100	10	100	07-apr
totaal	145	135	93,1	131	97,0	

koolmees Goorsche bossen vervolgletsel						
kast no	# eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		datum 1e eileg
		#	%	#	%	
GB 33	8	8	100	6	75	04-mei

Pimpelmees Goorsche bossen 1e legsel						
kast no	# eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		datum 1e eileg
		#	%	#	%	
43	8	8	100	8	100	15-apr
46	13	12	92	12	100	06-apr
50	13	13	100	6	46,2	03-apr
totaal	34	33	97,1	26	78,8	

Boomklever Goorsche bossen 1e legsel						
kast no	# eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		datum 1e eileg
		#	%	#	%	
GB 44	8	8	100	7	87,5	08-apr

Zwarte Mees Goorsche bossen 1e legsel						
kast no	# eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		datum 1e eileg
		#	%	#	%	
GB 52	7	7	100	7	100,0	11-apr
GB 52-2	3	3	100	3	100	27-mei

9.9 Achter de Berg

Koolmees Achter de berg 1e legsel						
kast no	# eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		datum 1e eileg
		#	%	#	%	
3	9	9	100	9	100	08-apr
5	8	8	100	7	87,5	10-apr
5a	13	13	100	11	84,6	15-apr
7	10	10	100	9	90	10-apr
9	9	9	100	9	100	17-apr
12	8	8	100	7	87,5	15-apr
15	9	9	100	9	100	23-apr
17	10	10	100	10	100	12-apr
20	11	11	100	9	81,8	09-apr
20a	10	10	100	9	90	16-apr
21	?	?	nvt	?	nvt	?
21a	9	9	100	7	77,8	14-apr
23	9	9	100	9	100	11-apr
totaal	115	115	100	105	91,3	

koolmees Achter de berg vervolgletsel						
kast no	# eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		datum 1e eileg
		#	%	#	%	
AdB 1	6	0	0	0	nvt	21-mei
AdB 8	8	8	100	5	62,5	11-mei

pimpelmees Achter de berg 1e legsel						
kast no	# eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		datum 1e eileg
		#	%	#	%	
6	11	11	100	11	100	08-apr
7a	9	9	100	9	100	12-apr
10	11	11	100	11	100	06-apr
13	7	0	0	0	nvt	20-apr
14	8	8	100	8	100	20-apr
18	9	9	100	8	88,9	09-apr
22	11	11	100	11	100	16-apr
24	10	10	100	10	100	10-apr
totaal	76	69	90,8	68	98,6	

Bonte Vliegenvanger Achter de berg 1e legsel						
kast no	# eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		datum 1e eileg
		#	%	#	%	
AdB 16	5	5	100	5	100	03-mei

Boomklever Achter de berg 1e legsel						
kast no	# eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		datum 1e eileg
		#	%	#	%	
AdB 22a	8	8	100	8	100	16-apr

9.10 Annabosje

Koolmees Annabos 1e legsel						
kast no	# eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		datum 1e eileg
		#	%	#	%	
3	9	9	100	0	0	19-apr
13	12	12	100	12	100	14-apr
totaal	21	21	100	12	57,1	

9.11 Thuiswerkers

Koolmees Thuiswerkers 1e legsel						
kast no	# eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		datum 1e eileg
		#	%	#	%	
OBS 3	12	12	100	0	0	01-apr
OBS 7	8	0	0	0	nvt	28-mrt
OBS 13	8	8	100	8	100	06-apr
HC	11	11	100	11	100	23-apr
WD 6	11	11	100	10	90,9	10-apr
WD 12	10	8	80	7	87,5	15-apr
MvdW R3	8	8	100	8	100	??
MvdW V1	7	7	100	0	0	24-apr
MvdW V6	6	6	100	6	100	?
MvdW V12	8	8	100	0	0	?
MvdW V11	8	7	88	7	100	?
EL-9	6	6	100	6	100	09-apr
EL-15	12	12	100	10	83,3	11-apr
EL-22	9	9	100	7	77,8	17-apr
totaal	124	113	91,1	80	70,8	

koolmees Thuiswerkers vervolgletsel						
kast no	# eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		datum 1e eileg
		#	%	#	%	
OBS 7 vervolg	8	8	100	8	100	11-mei
OBS 2	7	7	100	7	100	14-mei
EL-21	8	0	0	0	nvt	09-mei

Pimpelmees Thuiswerkers 1e legsel						
kast no	# eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		datum 1e eileg
		#	%	#	%	
HC	1	0	0	0	nvt	13-mrt
WD 1	12	12	100	10	83,3	08-apr
MvdW R15	6	6	100	6	100	?
MvdW V6	12	12	100	12	100	?
MvdW V7	10	0	0	0	nvt	10-mei
MvdW V9	12	12	100	12	100	22-apr
MvdW v17	12	12	100	0	0,0	?
EL-14	13	13	100	10	76,9	04-apr
EL-6	6	6	100	6	100	14-apr
totaal	84	73	86,9	56	76,7	

Bonte Vliegenvanger Thuiswerkers 1e legsel						
kast no	# eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		datum 1e eileg
		#	%	#	%	
EL-1	6	6	100	6	100	26-apr

Staartmees Thuiswerkers						
kast no	# eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		datum 1e eileg
		#	%	#	%	
MvdW N2	6	6	100	6	100	?

Holenduif Thuiswerkers 1e legsel						
kast no	# eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		datum 1e eileg
		#	%	#	%	
WD-1	4	2	50	2	100	?

Grauwe Vliegenvanger Thuiswerkers 1e legsel						
kast no	# eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		datum 1e eileg
		#	%	#	%	
EL-gr	4	4	100	4	100	01-jun

Roodborst Thuiswerkers 1e legsel						
kast no	# eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		datum 1e eileg
		#	%	#	%	
EL-rb	6	0	0	0	nvt	15-mei
WB-th	6	6	100	6	100	?
MvdW R10	6	6	100	6	100	?
totaal	18	12	67	12	100	

witte Kwikstaart Thuiswerkers 1e legsel						
kast no	# eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		datum 1e eileg
		#	%	#	%	
Sch NI	5	5	100	5	100,0	15-mei

Spreeuw Thuiswerkers 1e legsel						
kast no	# eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		datum 1e eileg
		#	%	#	%	
Sch eek	5	0	0	0	0	12-apr

Merel Thuiswerkers 1e legsel						
kast no	# eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		datum 1e eileg
		#	%	#	%	
OBS	4	?	?	?	?	?
MvdW M	5	5	100	5	100,0	?

Heggemus Thuiswerkers 1e legsel						
kast no	# eieren	uitgekomen eieren		uitgevlogen jongen		datum 1e eileg
		#	%	#	%	
MvdW V16	5	5	100	5	100,0	18-mei